

Täysistunto

Torstai 28.6.2018 klo 12.01—17.54

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 88/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

12.02 Oikeusministeri Antti Häkkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Lapsenhuoltolain uudistaminen on yksi hallituksen merkittävimmistä lapsia koskevista hankkeista. Sen tavoitteena on parantaa lapsen edun toteutumista huolto- ja tapaamisoikeutta koskevissa asioissa. Vuonna 1983 säädetty lapsenhuoltolaki on kestänyt suhteellisen hyvin aikaa. Yhteiskunta ja perhemuodot ovat kuitenkin muuttuneet lain säätämisen jälkeen merkittävästikin. Avioliittojen määrä on vähentynyt, toisaalta avioparit ja avoparit eroavat entistä useammin. Perheistä on tullut myös entistä monimuotoisempia. Vanhemmuusroolit ovat muuttuneet, nykyään molemmat vanhemmat osallistuvat aktiivisesti lapsen elämään lapsen syntymästä alkaen.

Tämän esityksen tarkoituksena on lain päivittäminen vastaamaan juurikin näitä mainitsemiani yhteiskunnassa tapahtuneita muutoksia. Esitys on laaja ja sisältää monia muutosehdotuksia. Yksi tärkeimmistä ehdotuksista on säännösten täsmentäminen niin, että niissä korostettaisiin molempien huoltajien vastuuta vaalia lapselle läheisiä ihmissuhteita eli lapsen suhdetta molempiin vanhempiin ja muihin läheisiin, kuten esimerkiksi isovanhempiin.

Laissa säädettäisiin myös nimenomaisesti huoltajien velvollisuudesta suojella lasta väkivallalta. Nämä uudistukset koskevat kaikkia perheitä, eivät ainoastaan eron jälkeistä tilannetta. Nykytilannetta heijastaa puolestaan vuoroasumista koskevan käsitteen kirjaaminen lakiin. Uutta olisi myös se, että lapselle voitaisiin vahvistaa oikeus tavata läheistä henkilöä. Nyt tapaamisoikeus voidaan vahvistaa vain lapsen ja vanhemman välille. Edellytyksenä olisi se, että lapsella ja tällä läheisellä henkilöllä on ollut lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen verrattava vakiintunut suhde.

Esitys sisältää myös ehdotuksia, joilla pyritään menettelyjen keventämiseen, oikeudenkäynnin nopeuttamiseen ja ennen kaikkea lapsen osallisuuden vahvistamiseen. Menettelyjä pyritään keventämään niin, että vanhemmat voisivat sopia yhä monipuolisemmin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta sosiaaliviranomaisen luona tuomioistuimen sijasta. Julki-suudessakin on paljon keskusteltu tapauksista, joissa on vakavia ongelmia lapsen tapaa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

misoikeuden toteutumisessa vieraannuttamisesta tai muusta syystä johtuen. Esityksessä onkin useita ehdotuksia näiden tilanteiden parantamiseksi lainsäädännön keinoin. Näitä ovat muun muassa lapselle tärkeiden ihmissuhteiden korostaminen ja tämän huomioon ottaminen myös huoltoratkaisuissa sekä mahdollisuus asettaa sakon uhka tapaamisoikeutta koskevaan päätökseen.

Lainvalmistelutyötä on tehty oikeusministeriössä kiinteässä vuorovaikutuksessa eri intressiryhmien kanssa ja myös tavallisten kansalaisten, järjestöjen ja eduskuntapuolueiden kanssa kaikkien näkemyksiä kuullen, hyvää lainvalmistelutapaa erittäin ansiokkaasti noudattaen. Minulla onkin ilo kiittää kaikkia asiaan osallistuneita tahoja arvokkaista näkemyksistä, jotka ovat edesauttaneet tämän hyvän esityksen loppuun saattamista. — Kiitos.

Puhemies Paula Risikko: Täällä näyttää olevan vastauspuheenvuorotarvetta. Aloitetaan debatilla jonkin aikaa, edustaja Kiuru aloittaa debatinkin.

12.06 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Häkäselle lain esittelystä. Todellakin tämä laki on 80-luvun alusta ja vaatii uudistusta. Yhteiskunta on muuttunut, ja yhteiskunnan arvot, asenteet, tilanteet ovat muuttuneet. Meillä on erittäin suuri ongelma ollut tässä: erotilanteissa tapaamisoikeussopimuksia ei aina oikein noudateta, on huoltokiusaamista, vieraannuttamista, on manipulointia, sekä viranomaisten että myös lasten manipulointia. Tämä laki on nyt sellainen, mitä on odotettu. Itse asiassa viime vaalikaudella tehtiin pari lakialoitetta tähän liittyen, Juho Eerola teki ja itse tein lakialoitteen, ja nyt sitten hallitusohjelmaneuvoitteluihin saatiin asia mukaan, ja ministeri on vienyt asiaa eteenpäin.

Kysyn ministeriltä vielä: miten on tämän vieraannuttamisasian laita, tuliko siitä vielä joitain erityistoiveita, ja onko se nyt riittävän pitkälle viety niitä odotuksia vastaavasti, kuten on toivottu?

12.07 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä hallitusta täytyy kiittää, että tämä lakipaketti on tuotu eduskunnan käsittelyyn. Tämä keskustelu on ollut pitkää ja laajaa. Itselleni eduskunnan miesverkostoa vetäneenä ja myös aikoinaan tasa-arvoasiain neuvottelukunnan miesjaoston puheenjohtajana toimineena nämä asiat ovat hyvin tuttuja: se, että ei ole ollut tarpeeksi tasavertaista ja tasapuolista suhtautumista vanhempien kesken erityisesti erotilanteissa, on tätä huoltokiusaamista, on suoranaista vieraannuttamista, ei ole tällaista vuoroasumismallia vakiinnutettu, mikä kuuluisi kyllä sivistyneeseen yhteiskuntaan, ja niin edelleen. Kyllähän tässä selvästi korostuu lapsen lähtökohta, lapsen etu ja lapsen mahdollisuudet tavata kaikkia läheisiä henkilöitä, ja on hienoa, että sitä on myöskin laajennettu.

Mutta samalla tavalla kuin edustaja Kiuru tuossa kysyi, kysyisin myöskin ministeriltä, millä tavalla tätä vieraannuttamista, joka joissain maissa on jopa kriminalisoitu elikkä tehty rangaistavaksi, on käsitelty noin niin kuin ministerin näkökulmasta käsin.

12.08 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tietenkin olisi tärkeää, että me yhteiskunnassa panostaisimme myöskin siihen, että perheet pysyvät yhdessä ja avioeroja ei tulisi, mutta siinä tilanteessa, kun tulee, tarvitaan sitten niitä keinoja, joilla pystytään asiat hoitamaan sopuisasti. Olisikin tärkeää, että näitä asioita, mitä tässä lainsäädännössä nostetaan esille, sitten pistetään toimeen ihan todellisuudessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

Täällä on jo edeltävissä puheenvuoroissa nostettu esille tämä vieraannuttamiskysymys. Tietenkin se on erittäin ikävää ennen kaikkea lapsen vanhempien kannalta, jos sitä tapahtuu jommankumman vanhemman suuntaan, mutta äärimmäisen paljon tulee viestejä myöskin isovanhemmilta, jotka ovat kokeneet näissä erotilanteissa, että heidät on jätetty kokonaan sen lapsen elämänpiirin ulkopuolelle. Olisinkin halunnut ministeriltä vielä ihan tarkentaa: onko tässä nyt otettu huomioon myöskin ne muut isovanhemmat, jotka siis eivät asu samassa taloudessa? Alun perin lain valmistelun aikana puhuttiin siitä, että nämä tapausoikeudet koskisivat vain [Puhemies koputtaa] niin sanotusti samassa taloudessa asuvia.

12.09 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on oikea askel hallitukselta mennä tähän suuntaan, että kaikilla lapsilla olisi oikeus isään ja äitiin. Siinä mielessä kiitän ministeriä siitä, että ollaan päästy nytten roima askel eteenpäin menneistä vuosista ja hallituskausista.

Tässä on kuitenkin kirittävää vielä siltä osin, että tämä huoltokiusaaminen selkeästi tulisi jollakin tavalla edes jossain vaiheessa kriminalisoitua siten, että siihen ei kukaan uskaltaisi ryhtyä, koska kuitenkin kymmenettuhannet lapset kärsivät vanhempien erosta ja kärsivät siitä, että he joutuvat pelinappuloiksi jossain tilanteessa, että eivät saa nähdä toista vanhempaa.

Uskon, että tämä askel kun on nyt otettu, eduskunta on osoittanut tällä enemmistöllä tahotilansa siinä, että tällainen ei ole hyväksyttävää yhteiskunnassa. Toivon, että tämä viesti menee myös kunnille joka paikkaan siinä, että sosiaaliviranomaiset tekevät parhaansa, että yhtään lasta ei vieraannutettaisi toisesta vanhemmastaan.

12.10 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan joskus voi oppositiosta käsin hallitusta jopa kiittääkin, ja nyt on sellainen hetki, että tämä on selkeä parannus olemassa olevaan tilanteeseen. Hallitusta on usein moitittu siitä, että tasa-arvopolitiikka ei ole ollut hallituksella oikein hallussa, mutta itse näen, että tämä laki on nimenaan tasa-arvoteko.

Tässä taataan sekä isän että äidin oikeus lapseen ja erityisesti lapsen oikeus sekä äitiin että isään. Näissä avioerotilanteissa monasti on ollut niin, että isät ovat olleet hyvinkin epä-tasa-arvoisessa asemassa äiteihin nähden huoltajuuskiistojen yhteydessä. Tästä asiasta olen itse tehnyt lakialoitteita ja paljon kirjallisia kysymyksiä, ja on hienoa, että niitä on tässä huomioitu, ja etenkin tämä, että tämä huomioi isovanhempien — edustaja Essayah äsken kysyi heistä — ja muiden läheisten aseman aiempaa paremmin. Ja täällä on tämä vuoroasuminen huomioitu. On paljon hyviä seikkoja.

Se, mitä toivoisin vielä, olisi just tämän vieraannuttamisen selkeämpi määrittäminen ja sanktioiminen. Nyt oli pikkasen jo uhkasakkoa sinne laitettu, mutta tarkempi määrittäminen. Sitten erityisesti se, että viranomaiset koulutettaisiin tunnistamaan tämä vieraannuttaminen ja määriteltäisiin vastuut siitä, kuka viranomainen on missäkin tilanteessa se, joka sitten [Puhemies: Aika!] määrää toimia eteenpäin.

12.11 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on hyvä askel eteenpäin lasten yhteishuoltajuuden osalta. Tämä lakipaketti omalta osaltaan aidommin vahvistaa jo nyt käytössä olevaa yhteishuoltajuutta ja luo selkeämpiä raameja sille, että lapsi voi olla viikoittain toisen ja sitten taas viikoittain toisen vanhemman luona.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

Tällä hetkellähän lain kirjain on määritellyt kuitenkin lapsen kodiksi vain toisen vanhemman kodin, ja sikäli on tärkeää, että myös isovanhemmille, serkuille, tädeille, enoille ja niin poispäin tulee mahdollisuus säilyttää suhteet lapseen myös vanhempien avioeron myötä, ja siihen tässä vieraannuttamisessa on viitattukin. Tässä laissa on otettu oikeansuuntainen askel, mutta ehkä tätä pitäisi vielä kehittää eteenpäin niin, että myöskin kustannusten jakamisessa, lapsilisät tai asumistukien saamiset tai muut, huomioitaisiin se, että lapset ovat [Puhemies koputtaa] puolet kuukaudesta toisen vanhemman luona ja puolet toisen.

12.13 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on kylä asia, mistä tässä kuluneiden eduskuntavuosien aikana on tullut useita yhteydenottoja. Nämä erotilanteet ovat aina äärimmäisen raskaita prosesseja. Valitettavasti totuus on aika monta kertaa se, että se isän oikeus on ollut se heikompi oikeus sen erotilanteen jälkeen. Sen vuoksi onkin tärkeätä, että nyt tällä lainsäädännöllä siihen puututaan ja parannuksia saadaan. Se eroprosessi on raskas sille lapselle, ja se on raskas molemmille vanhemmille luonnollisesti, ja se, että tähän vieraannuttamiseen nyt myöskin pystytään puuttumaan ja siihen saadaan keinoja, että näin ei voitaisi jatkossa tehdä, on äärimmäisen tärkeä asia.

Mielestäni edustaja Kymäläinen otti hyvin esille myös sen, kuinka näissä eroperheissä nämä erilaiset sosiaalityöt jakautuvat, ja kysyisinkin oikeastaan ministeriltä: onko tähän tulossa myöskin muutoksia tulevaisuudessa, onko tätä harkinnassa, ja onko kenties jatkovalmistelussa jotakin tähän viittaavaa?

12.14 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustajat Savola ja Kymäläinen nostivatkin esiin tämän sosiaalityöjen jakautumisen erotilanteissa. Olisin siitä halunnut kysyä myös, ja sen lisäksi Eerola nosti ja jotkut toisetkin tämän vieraannuttamisasian, elikkä on erittäin hyvä, että näihin asioihin puututaan, ja tämä on erittäin tervetullut lakipaketti.

Olisin halunnut kiinnittää huomiota ja kysyä — oikeastaan edustaja Essayah nosti sitä jo esiin — näihin isovanhempiin liittyen. Siis on erittäin tärkeätä, että lapsella on oikeus sekä isään että äitiin, vanhempien tapaamisiin, mutta myös isovanhempiin. Tässä on lakitekstissä, ja ministerikin siitä puhui, tapaamisoikeus henkilöiden kanssa, joihin lapsella on erityisen läheinen suhde. Nyt voi olla, että isovanhemmat esimerkiksi ovat asuneet kaukana ja lapsi on vielä pieni ja välttämättä siinä vaiheessa ei vielä ole muodostunut sellaista suhdetta, mikä ehkä muodostuisi, tai olisi tärkeää kuitenkin ylläpitää sitä suhdetta, ja jäin jotenkin miettimään tätä ”erityisen läheistä suhdetta” [Puhemies koputtaa] ajatellen isovanhempia. Minusta se kuuluisi taata heille kaikissa tilanteissa.

12.15 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että säädämme nyt lain lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. Tämä edellinen lainsäädäntöpaketti on yli 30 vuotta vanha. Tässä on nyt ihan selvästi tunnistettu meidän yhteiskuntamme tilanteita ihan eri lailla: avioliittojen määrä on tosiaan vähentynyt, mutta myöskin siten avioerojen määrä on kasvanut.

On todella hyvä, että laissa nyt säädettäisiin velvollisuudesta käsitellä lapsen huolto- ja tapaamisoikeutta koskeva asia joutuisasti ja järjestää istunto ilman aiheetonta viivytyksiä. Kysyisinkin oikeusministeriltä, käsiteltiinkö tässä yhteydessä mahdollisuutta, että oltaisiin tavallaan myöskin kannustettu sovinnollisiin ratkaisuihin ja sopimisiin ennen tiettyjen riita-asioiden käsittelemistä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

Hyvää ovat myöskin nämä vuoroasumiset ja sitten tämä, että on oikeus tavata läheistä henkilöä. Itsekin avioerolapsena — vanhemmat ovat eronneet jo yli 30 vuotta sitten — tiedän, [Puhemies koputtaa] että monenlaisia asioita tähän liittyy, mutta tärkeintä on tietenkin, että vanhemmilla ja aikuisilla on keskinäistä kunnioitusta kaikkia osapuolia kohtaan.

12.16 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että lakia päivitetään. Edellinen laki on todellakin vanha, ja päivitys on varmasti tarpeen. Se on tosin hyvä noteerata, että myös voimassa oleva lapsen huolto- ja tapaamisoikeutta koskeva lainsäädäntö lähtee lapsen edusta. Lapsen etua on toistaiseksikin tulkittu.

On hienoa, että ministeri korosti omassa esittelypuheenvuorossaan molempien vanhempien vastuuta väkivaltatapauksiin liittyen. Molemmilla vanhemmilla on vastuu väkivaltaa vähentää ja väkivaltaa estää, ja tästä suomalaiset naisjärjestöt ovatkin halunneet huomauttaa, että laissa tulee täyttää yksiselitteisesti Istanbulin sopimuksen velvoitteet. Suomi on saanut moitteita muun muassa YK:n naisten oikeuksien CEDAW-komitealta siitä, että kaikissa lapsen huolto- ja tapaamisoikeuteen liittyvissä riitatilanteissa ei ole pystytty turvaamaan sen paremmin lapsen vanhemman, tässä tapauksessa äidin, turvallisuutta kuin lastenkaan turvallisuutta väkivallalta, ja tämä on seikka, mikä tulisi huomioida, koska usein näihin, varsinkin pitkittyneisiin, huoltoriitoihin liittyy vakava väkivallan riski. Lailla on pystyttävä suojaamaan ennen kaikkea naisia ja lapsia ja isiä.

12.17 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Talvitiele ensinnäkin ministerin puolesta voisin sen verran vastata, että nimenomaan tämä huolto- ja tapaamisriitojen sovitteluprosessi on ollut tällä alalla merkittävin muutos Suomessa, kun Norjan mallin mukaisesti menttiin tällaiseen Follo-asiantuntija-avusteiseen menettelyyn. Olen ollut usein itse avustajana noissa menettelyissä, niin että tiedän hyvin, että se on hyvä ja toimiva tapa ja se on hirveän paljon saanut näitä riitoja itse asiassa sovituiksi.

Kuitenkin nimenomaan nyt nämä tehokkaat oikeussuojakeinot tarvitaan näiden päätöksien noudattamiseksi, ja tässä se sakon uhka on mielestäni ihan tervetullut muutos. Nykyään siis se sakko voidaan kuitenkin määrätä ja määrätäankin täytäntöönpanokanteella ja tulevaisuudessa se määrättäisiin sitten suoraan. Kysymys oikeastaan ministerille onkin, että luuletteko, että tämä sakon uhka tulee merkittävästi parantamaan näiden noudattamista, koska tämä on jo nykyisinkin käytössä. Sitten lisäksi kysyn myös tätä, onko ne resurssit turvattu, koska se oikeudenkäyntien nopeus kaikkein riittävimmissä asioissa [Puhemies koputtaa] on se ratkaisevin.

12.18 Eva Biaudet r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin olen iloinen siitä, että tämä vahvistaa sitä ajatusta, että molemmilla vanhemmilla on vastuu lapsen kasvatuksesta ja huollosta, myöskin eron jälkeen. Erohan on epäonnistuminen, ja siinä mielessä tietenkin tämä vanhemmuus syntyy varmasti useimmiten huomattavasti aikaisemminkin siitä, että molemmat jakavat sen hoivan tasapuolisesti, ja siinä mielessä on hyvin vaikea korjata enää siinä erotilanteessa sellaista tilannetta juridisesti, jos se ei tosiasiallisesti ole olemassa. Se on ehkä syytä muistaa aina näissä, että juridiikka ei koskaan pysty korjaamaan sitä, mitä tosiasiallisesti ei ole tehty.

Itsekin halusin kiinnittää huomiota siihen, että tämä ehdotus ottaisi ehkä vielä vahvemmin huomioon perheessä tapahtuvan väkivallan ja myös silloin, kun se ei suoraan kohdistu lapseen. Se on tutkimusten mukaan tosi haitallista ja aina [Puhemies koputtaa] vaikea asia

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

lapsille, ja tulemmekin varmaan lakivaliokunnassa paneutumaan tähän aivan erityisesti ja myöskin Istanbulin sopimusten [Puhemies koputtaa] vaatimuksiin.

12.20 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on erittäin tärkeä, ja siitä kiitos, että asia on nostettu esille. Lapsella tulee olla oikeus kumpaankin vanhempaan myös erotilanteessa, mutta valitettavasti arkielämä on ihan toisenlaista.

Esimerkiksi toimeentulotukea saavan etävanhemman korvausta on vuodenvaihteessa tehdyllä päätöksellä supistettu oleellisesti. Mitään lainmuutosta ei ole tapahtunut, vaan Kela on omalla päätöksellään ohjeistanut virkailijoita tekemään tällaisen linjauksen. Useimmiten kyse on yksinäisistä miehistä, vaikeassa taloudellisessa tilanteessa elävistä miehistä, jotka kuitenkin haluavat pitää yhteyttä lapsiinsa, ja viranomaiset ovat omilla linjauksillaan vaikeuttaneet sitä.

Pyydänkin ministeriä ja myöskin Kelan valtuutettuja puuttumaan siihen, kuinka voi olla mahdollista, että viranomaispäätöksellä tehdään sellaisia ratkaisuja, jotka ovat seurauksiltaan aivan kauheita.

12.21 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kyllä todellakin nyt keskustelussa esitys, josta hallitus ansaitsee kiitoksen. Tässä on paljon hyviä näkökohtia. Ennen kaikkea haluan nostaa esille tapaamisoikeuden laajentamisen koskemaan nyt myös muita lapselle läheisiä henkilöitä. Tässähän kuitenkin on kyse ennen kaikkea lapsen parhaasta, ja pidän hyvänä, että esimerkiksi isovanhempien tapaaminen voitaisiin nyt sitten jatkossa kirjata näihin sopimuksiin. Samahan koskee tietysti vuoroasumista, mikä on merkittävä edistysaskel nykyiseen, voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Näissä huoltokiusaamistapauksissa ovat usein ongelmana olleet nimenomaan pitkittyneet oikeuskäsittelyt ja toistuvat oikeudenkäynnit. Olisinkin ministeriltä sitä tiedustellut, mitenkä siellä käytännön tuomioistuintasolla pystytään näillä uusilla esitetyillä mekanismeilla nopeuttamaan näitä oikeuskäsittelyitä ja pystytäänkö riittävästi, koska nämä ovat todella pidentäneet huoltajuusprosesseja ja aiheuttaneet ennen kaikkea sitten lapselle kärsimystä ja estäneet hänen mahdollisuutensa olla molempien vanhempien kanssa ja osa heidän elämänsä.

12.22 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todellakin hyvä, että tämä laki nyt uudistetaan nimenomaan lapsen etu edellä. Täällä useampikin kansanedustaja on todennut, että erossa lapsi menettää usein yhteyden isovanhempaansa, ja aina myöskään tapaamisoikeus sen toisen vanhemman kohdalla ei toteudu.

Minulla olisi kaksi kysymystä ministerille, ensinnäkin liittyen kustannusten jakautumiseen ja siihen, miten ne sitten jaetaan lähivanhemman ja tämän niin sanotun etävanhemman kesken. Elikkä täällä on jo puhuttu siitä, että on kysymys lapsilisistä ja asumislisistä, mutta myöskin ihan käytännön lapsen hoitoon ja elatukseen liittyvistä kustannuksista. Millä tavalla tämä tullaan huomioimaan laissa ja myöskin se, että molemmilla vanhemmilla voi olla hyvin erilaiset tulotasot keskenään?

Sitten toinen kysymykseni liittyy uusperheiden tilanteeseen. Elikkä aika usein siitä ensimmäisestä liitosta syntynyt lapsi saattaa jäädä aika huonoon tilanteeseen uusperheessä, niin että voi vähän kokea, ettei kuulu oikein mihinkään perheeseen. Onko tässä mitään linjauksia tämäntyyppisistä tilanteista?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

12.23 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että lapsenhuoltolaki ja laki tapaamisoikeudesta nyt uudistetaan vahvistamaan lapsen etua. Yhteishuoltajuus ja mahdollisuus asua kummankin vanhempansa luona täsmentyvät nyt laissa.

Tässä keskustelussa on hyvällä tavalla tullut esiin niitä tärkeitä kysymyksiä: väkivalta, vieraannuttaminen. Lapsi tarvitsee ympärilleen jokaisen läheisen ihmisen, vanhemmat, isovanhemmat, muut läheiset ihmiset, ja on tärkeää, että lakivaliokunta huolellisesti selvittää, ovatko vieraannuttamisen osalta nyt tehokkaat oikeussuojakeinot käytössä, että varmasti lapsen etu tulee huomioitua.

Nyt kun juhlimme Pride-viikkoa, niin haluaisin kysyä ministeriltä, onko tämä laki sellainen, että se ottaa tasaveroisesti huomioon kaikenlaiset perheet ja kaikenlaisissa perheissä asuvat lapset.

12.24 **Matti Semi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä asia, että lapsen oikeutta viedään eteenpäin. On paljon semmoisia tapauksia, joista on otettu yhteyttä, joissa lapsia käytetään nimenomaan taisteluvälineenä avioeroriidoissa ja huoltajakysymyksissä. Minusta se on erittäin paha asia, että lapsilta viedään oikeus pois.

Olisin kysynyt ministeriltä vielä semmoista asiaa: kuinka turvataan isovanhempien oikeudet tavata lasta, jos äiti on huoltajana antanut oikeuden omalle äidilleen siitä, että hän katsoo lapsenlapsiaan, ja kieltää sitten toisilta isovanhemmilta oikeuden tavata näitä lapsia, eli mitenkä laki huomioi tämmöisen tilanteen?

12.25 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edellisessä puheenvuorossa todettiin, on harmillista, kuinka paljon ihmiset käyttävät koston välineenä omaa lastaan erilaisissa erotilanteissa. Olen itsekin ollut niissä paljon työni vuoksi mukana, ja se on erittäin surullista katsottavaa. Oikeastaan tässä kesän kynnyksellä haluaisin kaikille kuulijoille todeta, että nyt kun kesälomakausi alkaa, niin muistakaa aina, että oma lapsi on se, joka siinä eniten kärsii. Ilmeisesti siinä on tarkoitus vahingoittaa muita, mutta se oma katkeruus pitää unohtaa ja asettaa sen lapsen etu edelle.

Oikeastaan olisin kysynyt tästä periaatteesta, että on molempien vanhempien vastuulla, että lasta suojellaan väkivallalta. Katsoin mediasta sellaista tapausta, jossa isä oli pahoinpidellyt pieniä lapsia ja vauvaakin ja äiti pahoitteli sitä, että isä oli ruvennut kohdistamaan väkivaltaa lapsiin, kun hän ei enää voinut pahoinpidellä äitiä. Miten ministeri vastaa siihen, että eiköhän siinä nimenomaan molemmilla ole se vastuu: toista rangaistaan, ja se, [Puhemies koputtaa] joka sallii pahoinpitelyn... Eikö se ole yhtä huonoa vanhemmuutta, että sinä katsot vierestä, kun lapsia pahoinpidellään? [Puhemies: Aika!] Miten siihen puututaan tässä? [Eduskunnasta: Rikoksen suojelemista!]

12.26 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on aivan erinomainen, ja näyttää siltä, että Sipilän hallitus on todellinen perhehallitus. Tämähän on Suomen historian ensimmäinen valtioneuvosto, jossa on erillinen perheministerikin nimettynä. Ja mikäli olen ymmärtänyt oikein, tässä valmistelussa on oikeusministeriön lisäksi ollut myös sosiaali- ja terveysministeriö mukana ja molemmat ministeriöt ovat kulkeneet käsi kädessä. On myös satsattu neuvoloiden eropalveluihin niin, että kukaan ei ajauduttaisi tilanteisiin, joissa täytyy tuomioistuimen ja lastenvalvojien mieltä, mitenkä riitä ratkaistaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

Mutta kysyisin oikeusministeriltä näiden lapsen huoltoa ja tapaamista koskevien riitojen sovittelusta ja sovinnollisesta ratkaisusta. Itse lakimiesurallani olen jonkin verran näitä juttuja hoitanut, ja neidän ovat riipiviä. Täytyy sanoa, että niissä on hyvin vähän juridiikkaa, sehän on pääosin psykologiaa ja sosiaalipuolen asiaa. Itsekin olen ollut mukana joissakin näissä niin sanotuissa Follo-sovitteluissa, ja ainakin itse olen kokenut ne ihan järkevinä ja hyvinä. Miten nyt jatkossa tämän lain aikana tullaan edistämään sovinnollisuutta niin, että tulisi [Puhemies koputtaa] todella sovinto vanhempien välillä, ei tuomiota, [Puhemies: Aika!] joka on kuitenkin pakottava ratkaisu?

12.28 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on kertakaikkisen hyvä ja tervetullut. Pääministeri David Cameron halusi aikoinaan Englannissa teettää tutkimuksen siitä, mitä avioerot tulevat Englannissa maksamaan — summa oli 46 miljardia puntaa. Tämä synnytti laajan keskustelun yhteiskunnassa, olisiko järkevämpää tukea perheitä kuin hoitaa näitä erotilan jälkeen syntyneitä ongelmia. Pyytäisinkin tässä sellaista näkökulmaa, että mikä on hallituksen tulevaisuuden ajatus siitä, miten perheitä voitaisiin paremmin tukea.

Sitten tämä tapaamisoikeus: kun vanhemmat asuvat eron jälkeen hyvin kaukana toisistaan, niin onko tulossa lisäystä resursseihin, että sosiaalihuollon kautta turvattaisiin se mahdollisuus, että pienituloiset perheet, vaikka etäisyydet ovat pitkät, saisivat erityistukea matkakustannuksiin, jos vanhemmat asuvat kaukana toisistaan, ettei tästä etäisyydestä tule este molempien vanhempien tapaamiseen?

12.29 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys on oikeansuuntainen. Tässä halutaan vahvistaa oikeus tavata lapselle läheisiä henkilöitä.

Eduskunnassa meidän tehtävämme on säätää lakeja, sellaisia lakeja, että sitten oikeus toteutuu ja erityisesti lapsen oikeus toteutuu.

Minulle soittaa jatkuvasti eräs isovanhempi. Takana tässä suvussa on erittäin vaikea avioero, ja hänen oma tyttärensä on sitten myöhemmin menehtynyt. Tämä isä sitten kosta edelleen niitä vanhoja riitoja niin, että ei anna tämän isovanhemman tavata lasta ollenkaan. Eli tässähän ei ole sitten enää tässä vaiheessa kysymys vakiintuneesta suhteesta, mutta varmasti tämä lapsi hyötyisi siitä, että saisi hänen rakastavaa isovanhempaansa tavata. Millä tavalla tämä esitys nyt huomioi hänet?

12.30 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on todella hyvä lakiesitys, tästä ministeri ansaitsee kiitoksen. Erityisen iloinen minäkin olen siitä, että tässä lakiesityksessä huomioidaan myös isovanhemmat.

Olen jutellut useammankin isovanhemman kanssa, jotka ovat lasten vanhempien avioeron johdosta joutuneet täysin erilleen lapsenlapsista, vaikka siihen saakka heillä on ollut hyvin tiivis ja lämmin suhde. Kriisin keskellä olevat aikuiset eivät aina muista huomioida, miten tärkeä lasten ja isovanhempien, serkkujen tai muiden sukulaisten suhde voi olla molemmille osapuolille, ja tietysti kaikkein tärkeintähän on lapsen etua ajatella. Nyt tässä lakiesityksessä korjataan tätä vakavaa epäkohtaa.

12.31 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kiitosta on annettava silloin, kun on kiitoksen paikka, ja nyt on ehdottomasti kiitoksen paikka: Kiitos ministerille tästä lakiesityksestä. Tämä on ehdottomasti edistysaskel lasten oikeuksien näkö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

kulmasta, ja tämä valmistelu on ollut minun mielestäni poikkeuksellisen avointa ja laajaa. Kiitosta siitä on kyllä ehdottomasti annettava.

Ehkä, kun tämä koko ajatus tässä on vahvistaa nimenomaan lapsen oikeutta niihin hänen omassa elämässään tärkeisiin, hänelle itselleen rakkaisiin ihmisiin, kiinnittäisin huomiota vähän samaan asiaan kuin edustaja Karimäki. Tämä laki ehdottomasti ja selvästi parantaa lapsen oikeuksia, mutta kysyisin kuitenkin vielä tästä sosiaalisten vanhempien oikeudesta. Ymmärsin, että tämä työryhmä, joka tätä oli alun perin valmistellut, oli esittänyt mahdollisuutta sopia lapsen ja sosiaalisen vanhemman tapaamisoikeudesta, jota nyt ei kuitenkaan tässä esityksessä ole. Tiedustelin ministeriltä: mikä syy tähän on?

12.32 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! On helppo yhtyä näihin kiittäviin puheenvuoroihin ja tähän lakiesitykseen noin yleisesti. On hyvä, että huomioidaan esimerkiksi se, että lapsella voi olla monta tärkeää ihmistä elämässään.

Se, mitä tässä tehdään, on kuitenkin tavallaan korjaus mahdollisesti jo sattuneeseen tilanteeseen. Tietenkin siihen, miksi päädytään erotilanteeseen, on monta syytä. Siksi on tietenkin tärkeää, että on perhepalveluja tarjolla, että neuvolat tunnistavat ongelmia.

Toinen asia, joka tähän myöskin oleellisesti liittyy ja joka liittyy nimenomaan erotilanteeseen, siihen miten huoltajuutta siinä määritellään, on se, miten vanhempien roolit perheen sisällä jaetaan. Tutkimusten pohjalta sillä, että isä on ottanut vanhempainvapaat käyttöönsä, että hän on käyttänyt oman osuutensa niistä, on suora korrelaatio siihen, mikä on todennäköisyys, että isä saa lastensa huoltajuuden. Tässä yhteydessä tämä [Puhemies koputtaa] on otettava huomioon, on keskusteltava tästäkin, ja siksi perhevapaiden uudistaminen olisi tästäkin näkökulmasta [Puhemies koputtaa] äärimmäisen tärkeä asia.

Puhemies Paula Risikko: Myönnän vielä viisi vastauspuheenvuoroa, ja ne ovat edustajille Sarkomaa, Sarkkinen, Tolppanen, Mäkipää ja Hoskonen. Sen jälkeen sitten ministeri vastaa.

12.33 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nyt näin kesän korvilla arvosana oikeusministerille on kiitettävä. Tämä on mittava loikka lasten oikeuksien parantamiseksi ja sen, että me muutamme meidän lainsäädäntöä niin, että siinä tunnistetaan erilaisten perheiden tarpeet. Meidän on modernisoitava meidän lainsäädäntöä, että me näemme, että perheet ovat erilaisia mutta samanarvoisia. Vaikka vanhempien parisuhde päättyy, vanhemmuus ei pääty. Vanhemmuutta on tuettava. Vuoroasumisen säädökset ovat lämpimästi tervetulleita. Tässä on monta hyvää kohtaa.

Täällä on hyvin nostettu esille, että sosiaaliturvauudistuksessa, joka toivottavasti on seuraavan vaalikauden iso, mittava hanke, on myöskin etsittävä keinoja, miten esimerkiksi vuoroasumisessa sosiaaliturvaa voitaisiin jakaa, esimerkiksi lapsilisiä, niin kuin Ruotsissa tehdään. Mielestäni tämä on hyvä seuraava askel.

Arvoisa puhemies! Sanon, että monissa perheissä ollaan tätä lakia odotettu. Monesti meihin edustajiin ollaan oltu yhteydessä sanoen ”miksette tee lainsäädäntötasolla mitään?”. Esimerkiksi nyt tämä vanhempien velvollisuus huolehtia, että lapsen ihmissuhteet [Puhemies koputtaa] säilyvät läheisiin, esimerkiksi isovanhempiin, [Puhemies: Aika!] on todella lämpimästi tervetullut. Paljon kiitoksia!

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

12.34 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakiuudistus on erittäin tervetullut, kun yhteiskuntakin ympärillä on muuttunut. Kiitoksia ministerille tästä erinomaisesta lakiesityksestä.

Lain keskiössä tulee olla lapsen etu, lapsen oikeus ylläpitää suhdetta lähimmäisiinsä ja tulla suojelluksi väkivallalta, lapsen oikeus tulla kuulluksi. Ensisijaista on lapsen etu, mutta tärkeää on vahvistaa myös sitä, että huoltajilla, isovanhemmilla ja muilla läheisillä on oikeus ylläpitää suhdetta lapseen. Kuitenkin lapsen edun on oltava ensisijainen myös tapaa-misoikeudesta päätettäessä.

Arvoisa puhemies! Vuoroasumismallin tunnustaminen ja helpottaminen on erittäin tärkeää, sillä se on jo nyt normaali käytäntö monissa perheissä. On tärkeää, että se tunnustetaan myös lain tasolla. Kun vuoroasumisesta säädetään laissa, niin myös sosiaalitutkitilanteet olisi huomioitava, niin kuin täällä on tuotu esille.

Arvoisa puhemies! Kiitän myös siitä, että vanhemmuuden etukäteinen tunnustaminen tulee mahdolliseksi avopareille. Avopareilla tulisi olla sama asema kuin aviopareillakin. Toki siihen ei [Puhemies koputtaa] vielä aivan tällä lakiesityksellä päästä.

12.36 **Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elatusmaksut ovat asia, joka on tällä hetkellä niin, että se on maksajalle meno mutta maksun saajalle tulo. Maksajalle sitä ei lasketa vähennyskelpoisena menona, mutta sille, joka sen maksun saa, se on tuloa, ja se vaikuttaa muun muassa mahdollisiin sosiaalietuuksiin. Tähän saakka maksaja on ollut se, jonka osoitteessa lapsi ei ole kirjoilla. Nyt kun lapsi lakisääteisesti voi olla vuoroviikoin jommankumman vanhemman luona, niin toivoisin, että tähän asiaan tulisi parannus, samoin kuin siihen, että tällä hetkellä lapsilisät tulevat vain yhteen osoitteeseen, vaikka lapsi faktisesti olisi kahdessa osoitteessa. Tämä tekee hyvin usein sille niin sanotulle lapsettomaksi jääneelle vanhemmalle tilanteen aika mahdottomaksi pitää lasta taloudellisten syiden takia tasavertaisesti omassa kodissaan verrattuna siihen, että hän olisi sen vanhemman kotona, [Puhemies koputtaa] jonka luona lapsi on kirjoilla.

12.37 **Lea Mäkipää sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän myös, että tämä lakiesitys on hyvä.

Täällä esityksessä sanotaan, että lapsen virallisen asuinpaikan määräytyminen on tietysti merkittävä asia. Yhteiskunnan palvelut suoritetaan sen mukaan, kumman vanhemman luona väestötietojärjestelmän mukainen asuinpaikka on. Lakiin ehdotetaan säännös, että kumpi kodeista kirjataan lapsen viralliseksi asuinpaikaksi. Kysyn: mitä sitten tapahtuu, jolleivät vanhemmat voi päättää, kumman luona on se virallinen asuinpaikka? Niin kuin täällä on sanottu, kun vuoroin asutaan toisen vanhemman luona ja sitten toisen, niin niitä kustannuksia tulee molemmille, ovat kysymyksessä asumistuet, koulujärjestelyt ynnä muut.

Mutta vielä painottaisin sitä, että lapsen kannalta on myös erittäin ongelmallista silloin, kun toinen vanhemmista ei halua pitää yhteyttä ja lapsi sitä kaipaa, mutta siihen ei tietysti voi puuttua. Kysyisin sitä.

12.38 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan erinomainen asia, että tämä laki on saatu tänne eduskuntaan, ja kiitoksia siitä ministerille ja ministeriön virkamiehille ja tietenkin myös kaikille niille eri instansseille, jotka ovat osallistuneet tämän lain valmisteluun ja hyvän lain tänne saattamiseen — kiitoksia siitä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

Se on tärkeää, että pienen lapsen puolelle yhteiskunta asettuu selkeästi, ja lapsella todellakin pitää olla oikeus tavata molempia vanhempiaan ja isovanhempiaan. Kaikki me sen tiedämme perinteistä tai, sanotaan, vanhaan hyvään aikaan eläneinä, että siellä äidillä ja isällä oli iso merkitys ja isovanhemmilla aivan yhtä iso merkitys. Tämä yhteys on valitettavasti meidän yhteiskunnassamme katkennut, ja tällaisten henkilökohtaisten nautintojen ja erilaisten viihdykkeiden maailmassa se pieni lapsipoloinen pyrkii jäämään aina sinne jonon viimeiseksi. Sitten syntyy tilanteita, joissa voi olla kuudet seitsemät lapset eikä tiedä, kuka on kenen isä tai kuka kenen äiti. Tämän takia tämä laki on kuitenkin erittäin hyvä tähän yhteyteen, ja toivoisin ja korostan kuitenkin sitä, että jokaisen isän ja äidin tulee omassa maailmassaan miettiä, että kun lapsia on maailmaan saattanut, niin niistä vastuu pitää aina kantaa ihan [Puhemies koputtaa] sen perinteen mukaan niin kuin aina on ollut.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Häkkänen paikalta, enintään 3 minuuttia.

12.39 Oikeusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia vähän laidasta laitaan -kysymyksistä ja tietysti kiittelyistä. Minä uskon, että jo tämän hankkeen lainvalmistelu kertoo siitä, että kun se on tehty huolella varsin perusteellisesti eri näkökulmia avaten — meidän virkamiehemme ja minä olemme käyttäneet koko hankkeeseen erittäin paljon aikaa nimenomaan niin, että on tavattu tasapuolisesti eri järjestöjen edustajia, niin miehiä kuin naisia, eri järjestöjen toimijoita, yksittäisiä kansalaisia on paljon kuultu, yksittäisiä vähän ikäviäkin kohtaloita ja tarinoita tästä — niin on valistunut se käsitys, että tässä pitää olla äärimmäisen, äärimmäisen tarkkana kaikissa näissä muutoksissa.

Ehkä tästä isosta kuvasta sanon vain sen, että meillähan lapsi- ja perheoikeuden peruseriaatteet kyetään nyt pikkuhiljaa muuttamaan siihen suuntaan, että kun perheoikeus aikaisemmin on lähtenyt siitä, että perheessä tietty henkilö ylhäällä päättää, vielä aiemmin mies on päättänyt, asioista, niin vuosi vuodelta on viety niitä siihen suuntaan, että yhä enemmän pariskunta on tasavertainen ja itse asiassa lapsella on kiistattomat itsenäiset oikeudet, vaikka onkin perheensä vanhempien huoltajuudessa. Eli me viemme tätä nyt myös tällä lailla järkevämpään suuntaan, että myös lapsella on tiettyjä itsenäisiä oikeuksia ja nimenomaan oikeudet vanhempiin ja yhteiseen huoltajuuteen ja erityisesti muihin läheisiin ihmisiin, joihin on jo syntynyt erityinen kiintymyssuhde, ja tämä voidaan tarvittaessa tuomioistuimen ratkaisulla ja uhkasakkojen täytäntöönpanolla toteuttaa jatkossa paremmin. Mutta se ei mene niin kuin vanhassa perheoikeuden mallissa, että jollain muulla on lapseen pelkästään oikeuksia. Eli isovanhemmilla ei ole lähtökohtaista oikeutta, vain jos on jo syntynyt erityisen läheinen suhde ja se on lapsen edun kannalta tärkeä. Tämä on lapsioikeuden ydinperiaate.

Sitten etuuksien jakautumisesta eli siitä, voidaanko vuoroasumista tosiasiallisesti toteuttaa. Meillä on jo käynnistetty Annika Saarikon kanssa työryhmä siitä, miten käytännössä voidaan lapsilisät ja muut jakauttaa niin, että ei synny käytännön arjessa ongelmia, miten vaikka koulukuljetus vuoroasumisessa käyttäytyy tai tiettyjen etuuksien jakautuminen, koska sitten kun niitä kustannuksia joudutaan ex-pariskunnan välillä mukamas vapaaehtoisesti tasaamaan, niin siitä ei yleensä tule kovin helppoa. Elikkä meillä on tämä prosessi käynnissä. Se vaatii erityisesti lapsilisän osalta ja tiettyjen muitten palvelujen osalta vielä justeeraamista, mutta työ on käynnissä. Ja viime kädessä nämä arjen käytännön yksityiskohdat ovat ne, mitkä ratkaisevat sitten, toimiiko tämä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

Väkivallan uhan huomioiminen on jo nyt tuomioistuinten velvoitteessa. Nyt tällä lailla lisätään vielä velvollisuutta ottaa väkivallan uhka huomioon. Tapaamisia voidaan jatkossa järjestää valvottuina tai tuettuina, jos on väkivallan uhkaa, eli niitä on vielä lisätty sinne.

No, sosiaalisen vanhemman tapaaminen: Tässä on kyse siitä, että erityisen läheiseen ihmiseen voidaan jatkossa vahvistaa tapaamisoikeus. Se, mikä on erityisen läheinen ihminen, jää viime kädessä tapauskohtaisesti ratkaistavaksi. Mekään emme halunneet sitä tarkkaan rajata tässä, koska lapsella voi olla erilaisissa statuksissa olevia erityisen läheisiä ihmisiä. Eli tälläkin otetaan huomioon tätä monimuotoiset perheet -kysymystä.

Ennaltaehkäisy [Puhemies koputtaa] ja tämä iso kuva: lapsi- ja perhepalvelut on yksi iso tärkeä osuus, jolla koetetaan ennaltaehkäistä, että perheet eivät ajaudu kriiseihin, mutta viime kädessä ei yhteiskunnan palveluillakaan pystytä estämään sitä, jos vaikka rakkaus loppuu tai muuta. Eli meillä pitää olla oikeusministeriön pelisääntöjen kova puoli kunnossa koko ajan niitä riitatilanteista varten.

Loppuun sanon, että onpa mukava tämä kevätkausi päättää näin hyvällä lakiesityksellä kuin täältä salista tulee palautetta. — Kiitos.

Puhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten mennään puhujalistaan. Edustaja Kiuru Pauli aloittaa — olkaa hyvä.

12.43 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin vielä kiitos ministeri Häkäselle tästä hallituksen esityksestä, jota on odotettu, ja kiitos samassa yhteydessä myös edustajakollegoille. Tässä on moni edustajakollega ollut aktiivinen, ja ihan muutaman nimen haluan mainita: Juho Eerola ja Kari Uotila sieltä vasemmalta reunalta, Kari Tolvanen kokoomuksesta ja moni muu. Tätä työtä on tehty pitkään.

Itse kun viime vaalikaudella tulin tänne, ILA eli Isät lasten asialla otti yhteyttä, ja he halusivat keskustella, ja toki otin heidät vastaan. Tiesin, että eroja on paljon, mutta kuultuani heitä yllätyin tästä erojen määrästä. Noin puolet liitoista päättyy eroon, kolmisenkymmentäuhatta vuodessa, ja noin 10—20 prosentissa tapauksista lapset joutuvat sitten ongelmallisiin tilanteisiin, joissa on huoltokiusaamista, vieraannuttamista ja näin pois päin, ja kun lainsäädäntö on vuodelta 83 tai 84, niin se ei niihin tilanteisiin oikein enää kyennyt vastaamaan riittävällä tehokkuudella.

Kuten ministeri sanoi, kaikessa tässä lainsäädännössä mennään lapsen etu edellä. Juuri näin sen pitää olla.

Näihin erotilanteisiin liittyy monenlaisia ongelmia. Tämä vierannuttaminen on yksi. Sitten toinen on tapaamisoikeussopimusten noudattamatta jättäminen, erilainen ajanpeluu, oikeusprosessit, joilla halutaan pelata aikaa ja pitkittää ja sitten myöhemmin käyttää tätä vieraannuttamistilannetta hyväksi. Näihin liittyy erilaisia huoltokiusaamisnäkökulmia ja liittyy manipulointia, joka voi kohdistua viranomaisiin. Vaikka he ovat koulutettuja, taitavalta manipuloinnilla ja harhaan johtamisella ja suoranaishella valehtelulla voidaan antaa tilanteesta hyvinkin erilainen kuva kuin mitä se todellisuudessa on. Ja kaikkein ongelmallisimpia ja surullisimpia ovat tietysti tilanteet, joissa lasta manipuloidaan niin, että hän kääntyy jompaakumpaa vanhempaansa vastaan ja haluaa sen jälkeen ikään kuin kiistää tämän läheisyyden ja vanhemmuuden roolin.

Lakihan on tietysti sukupuolineutraali, ja näin tämä asia pitää tulkita. Fakta on tietysti se, että erotilanteissa ehkä miehet ovat, ja ovatkin, joutuneet aika paljon useammin vähän niin kuin altavastaajan asemaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

Tässä laissa täsmennetään huoltajien oikeuksia ja velvollisuuksia. On muun muassa velvollisuus ilmoittaa muuttoaikastaan. Tuomioistuimella on oikeus päättää, että lapsi voi tai lapsen tulee asua vuorotellen molempien vanhempiensa luona. Ja kuten ministeri Häkkinen tässä totesi, elatuslaissa, lapsilisissä ja koulukuljetuksissa nämä kulukysymykset tul- laan huomioimaan nykyistä tarkemmin.

Isovanhempien roolista on tässä monessa puheenvuorossa hyvin mainittu, ja todellakin, niin kuin ministeri sanoi, myös muut erityisen läheiset henkilöt voidaan huomioida. Tässä on ihan inhimilliset tekijät. Kun ajatellaan, että lapsi on vaikka kolme vuotta ollut isovan- hemman hoidossa ja sitten tulee ero ja jos siinä tilanteessa sitten pyritään katkaisemaan ja katkaistaan suhde kokonaan tähän läheiseen henkilöön, niin se on lapselle erittäin trau- maattista, ja tällaista ei saisi tapahtua.

Tämä on erittäin hyvä lakiesitys. On hienoa, että tämä yhdistää hallituspuolueita ja op- positiopuolueita, ymmärsin näin. Tämä hallituksen esitys todistaa myös sen, että kansalais- vaikuttamisella on merkitystä. Isät lasten asialla on tehnyt tässä ison työn.

Pientä tarkennusta toivon vielä lakivaliokunnassa tähän vieraannuttamisasiaan, voi- daanko sitä ottaa mukaan ihan pykälätasolla. Esimerkiksi Brasiliassa on hyvinkin tarkkaan määritelty, että se on siellä pykälissä ja siitä on sitten omat sanktiot, jos siihen syyllisty- tään.

Näillä sanoilla toivotan hyvää valiokuntakäsittelyä ja tarkennusta tähän vieraannutta- misasiaan, mikäli mahdollista. — Kiitos.

12.49 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on hyvä, mut- ta ei niin hyvä, etteikö sitä voisi vielä parantaa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevaa la- kia. Esitys on erittäin tärkeä ja ajankohtainen, itse odotin sitä yli 35 vuotta. Tämä täydentää hyvin aikaisempia lakeja, nimenomaan lapsen näkökulmasta. Yhteiskunnassa vanhem- muusroolit ovat muuttuneet. Nykyään on tavallista, että molemmat vanhemmat osallistu- vat aktiivisesti ja tasapuolisesti lapsen elämään myös avioeron jälkeen. Tämän tulee hei- jastua myös lainsäädäntöön.

Vieraannuttaminen toisesta vanhemmasta on edelleen arkipäivää monen lapsen kohdal- la. Siinä toinen vanhemmista pyrkii vaikuttamaan lapsen ja toisen vanhemman väliseen vuorovaikutukseen esimerkiksi estämällä lasta tapaamasta omaa isäänsä tai äitiänsä. Vie- raannuttamisessa tyypillisiä keinoja ovat mustamaalaaminen, isän tai äidin tapaamisten kieltäminen tai kontrolloiminen. Vieraannuttaja pyrkii samalla manipuloimaan lasta ja an- taa tälle väärän mielikuvan toisesta vanhemmasta. Vieraannuttaminen voi ulottua myös isovanhempiin ja muihin sukulaisiin. Tämähän on lapsen etu? Mielestäni se on henkistä vä- kivaltaa, jonka pitäisi olla rangaistavaa. Sen pitäisi myös näkyä voimakkaammin tässä hal- lituksen esityksessä.

Lapsi oppii vieraannuttamisen myötä, että perheenjäseniin ja ylipäänsä muihin ihmisiin ei tarvitse suhtautua kunnioittaen ja myötätuntoisesti, vaan heitä voi ja saa haukkua ja mi- tätöidä. Tämänhän toinen vanhemmista on hänelle juuri opettanut. Riitaisan avioeron jäl- keen on helppo hautoa kosta oman lapsen kustannuksella. Vieraannuttaja voi olla lisäksi myös isovanhempi tai joku muu läheinen ihminen, joka on lapsen elämässä laajasti muka- na. Tähän on vielä vaikeampi puuttua.

Vanhempien ero koskettaa tälläkin hetkellä vuosittain noin 30 000:ta lasta. Näistä alioi- keuksissa käsitellään huoltoriitoina noin 2 000 kappaletta vuodessa. Monesti ollaan huo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

lissaan siitä, kuka saa perheen koiran elätettäväkseen ja hoidettavakseen, mutta samalla vieraannutetaan lapsi toisesta vanhemmasta. Mielestäni eläimen ja ihmisen oikeudet ovat kaukana toisistaan, vaikka koiratkin tärkeitä perheessä ovat — ainakin minulle.

Hallituksen esityksen tavoitteet ovat erinomaiset, eli keskeisin tavoite on parantaa lapsen edun toteutumista lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevista asioista. Tavoitteena on myös saattaa lapsenhuoltolaki ajan tasalle niin, että se vastaa yhteiskunnassa tapahtuneita muutoksia ja oikeuskäytäntöä. Lisäksi esityksen myötä pyritään vahvistamaan lapsen osallisuutta häntä koskevien asioiden käsittelyssä ja tehostamaan lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuteen liittyvien asioiden oikeuskäsittelyä. Nämä ovat ehdottomasti eteenpäinvietäviä asioita nimenomaan lapsen näkökulmasta ja lapsen etua ajatellen.

Kuten esityksessäkin mainitaan, lapsen huollossa on keskeistä turvata lapsen ja hänen vanhempiansa väliset ihmissuhteet. Tärkeää on huolehtia myös läheisten ihmissuhteiden säilymisestä erotilanteessa esimerkiksi isovanhempiin, sisaruksiin ja muihin läheisiin. Mielestäni juuri isovanhempien osuus jää tässä esityksessä liian keveäksi ja sitä tulee vahvistaa. Isovanhemmat tulee mainita tässä laissa ihan erikseen. Mielestäni maininta, että huoltajilla on nimenomainen velvollisuus vaalia lapselle tärkeitä ihmissuhteita, ei riitä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi vanhemmalle velvollisuus ilmoittaa etukäteen toiselle vanhemmalle aikomuksestaan muuttaa asuinpaikkaansa, jos muutolla on vaikutusta lapsen huollon tai tapaamisoikeuden toteutumiseen. Mielestäni tämä on erinomainen ehdotus. Samalla voitaisiin taata, että koululainen saa tasapuolisesti koulukyydin molempien vanhempien luota kouluun, mikäli molemmat vanhemmat asuvat saman kunnan alueella ja lapsi asuu vuorotellen molempien vanhempien luona. Näin on tehty muun muassa Rääkkylän kunnassa.

Mielestäni myös lapsilisä tulisi maksaa molemmille vanhemmille erikseen, mikäli lapsi asuu molempien vanhempien luona. Se olisi sitä kuuluisaa tasa-arvoa.

Esityksessä ehdotetaan myös uutta sääntelyä, jonka mukaan mies tulisi isyyden vahvistamisen jälkeen suoraan lain nojalla äidin ohella lapsen huoltajaksi, jos hän on tunnustanut isyyden ennen lapsen syntymää. Mielestäni tämä on erinomainen muutos.

Olen tavannut elämässäni erittäin väkivaltaisia isiä ja äitejä. He voivat kuitenkin olla hyviä vanhempia, ja omat lapset ovat heille rakkaita, myös silloin, kun he itse ovat vankilassa. Myös heille on taattava mahdollisuus tavata omia lapsiaan.

Lapsen kannalta merkittävänä ongelmana ovat sellaiset tilanteet, joissa toinen vanhempi ei halua pitää lainkaan yhteyttä lapseensa tai jättää vahvistetun tapaamisoikeuden käyttämättä. On hyvä, että esityksen myötä ei ole kuitenkaan tulossa niin sanottua tapaamispakkoa sakon uhalla, koska se ei olisi välttämättä lapsen edun mukaista.

12.54 Sofia Vikman kok: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssämme on hallituksen esitys lapsenhuoltolain uudistamisesta. Kiitos ministeri Häkkäselle lakiesityksen perusteellisesta valmistelusta ja siitä, että esitys on tehty lapsen etu vahvasti edellä. Näin on kunnioitettu myös YK:n yleissopimusta lasten oikeuksista.

Uudistuksen tavoitteena on lapsen edun toteutuminen lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevista asioista. Lapsenhuoltolakia päivitetään nyt vastaamaan yhteiskunnassa ja perhe-elämässä tapahtuneita muutoksia sekä vahvistamaan lapsen edun toteutumista avio- ja avoerotilanteissa.

Nykyinen lapsenhuoltolaki on vuodelta 1983, jonka jälkeen lakiin on tehty useita pienempiä muutoksia. Tarve kokonaisvaltaiselle uudistukselle on kuitenkin ollut aivan ilmei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

nen. Lapsen ja hänen vanhempiansa välisillä suhteilla on keskeinen merkitys lapsen tasapainoiselle kehitykselle ja hyvinvoinnille. Turvallinen ja välittävä koti on lapsen tulevaisuuden kannalta korvaamattoman tärkeä asia.

Hallituksen esityksessä korostetaan huoltajien velvollisuutta vaalia lapselle läheisiä ihmissuhteita, myötävaikuttaa sovittujen tapaamisoikeuksien toteutumiseen sekä suojella lasta väkivallalta.

Uudistuksella lakiin lisätään mahdollisuus sopia vuoroasumisesta. Tällä hetkellä erotilanteissa lain näkökulmasta jompikumpi vanhemmista on aina niin sanottu etävanhempi. Tämä on koettu epäoikeudenmukaiseksi tilanteissa, joissa vanhemmat tosiasiallisesti jakavat keskenään lapsen huoltajuuden. Väestötietojärjestelmän näkökulmasta jommankumman vanhemman osoite merkitään kuitenkin jatkossakin lapsen viralliseksi asuinpaikaksi.

Nykylain mukaan lapsen tapaamisoikeus voidaan vahvistaa vain lapsen ja tämän vanhemman välille. Näin ollen esimerkiksi lapsen ja isovanhemman välistä tapaamisoikeutta ei ole ollut mahdollista vahvistaa, ja tässä on ollut selvä epäkohta lainsäädännössä. Lähetekeskustelussamme olevan esityksen mukaan vanhempien velvollisuus on jatkossa pitää yllä ja vahvistaa kaikkia lapselle tärkeitä ihmissuhteita, siis myös suhdetta isovanhempiin.

Isovanhempien lisäksi jatkossa myös lapsen ja muun hänelle erityisen läheisen henkilön välille voidaan vahvistaa tapaamisoikeus. Henkilön ei ole välttämätöntä olla lapsen sukulainen.

Tapaamisoikeutta vahvistettaessa otetaan aina huomioon lapsen etu. Lapsenhuoltolain uudistus parantaa lapsen edun toteutumista huoltajuus- ja tapaamisoikeusasioista päätettäessä. Lisäksi lapsen oikeutta saada äänensä kuuluville ja osallistua häntä itseään koskaan päätöksentekoon vahvistetaan. Lapsen mielipidettä kuultaessa otetaan tietenkin aina huomioon tämän ikä ja kehitystaso.

Molempien vanhempien velvollisuutta huolehtia lapselle tärkeiden ja läheisten ihmissuhteiden ylläpidosta korostetaan, mikä on erittäin hyvä asia. Toisen vanhemman pyrkimystä yrittää vieraannuttaa lasta toisesta vanhemmasta tai jostakin lapselle tärkeästä muusta ihmisestä pyritään ehkäisemään nimenomaisin säädöksin.

Lasta ei tule missään tilanteessa käyttää vanhempien välisten erimielisyyksien välikappaleena. Lapsen edun mukaista on, että lapsella on oikeus pitää yllä ja vahvistaa kaikkia hänelle tärkeitä ihmissuhteita.

Vanhempien tehtävänä on tukea lapsen tasapainoista kehitystä ja kasvua. Lainsäätäjän tehtävänä on auttaa perheitä tässä tärkeässä kasvatustyössä. Perheitä on erilaisia, ja niin on myös huoltajuustilanteita. Lainsäädännön on perustuttava siihen, että lapsen etu asetetaan aina ja kaikissa tilanteissa päätöksenteon lähtökohdaksi.

Tämä lakiesitys ansaitsee tästä erityisen suuren kiitoksen, että se tuo lainsäädäntöä ansiokkaalla tavalla vastaamaan tämän päivän vallitsevaa todellisuutta.

Lisäksi on tärkeää, että valiokunnan käsittelyssä vielä pohditaan näitä yksityiskohtia ja tulevaisuudessa ensi vaalikaudella sosiaaliturvan uudistamisen yhteydessä voidaan sitten katsoa tämän sosiaaliturvan jakamista erotilanteissa.

13.00 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin tärkeä ja hyvä lakiesitys, joka on tullut tarpeeseen. Yhteiskunta on muuttunut, ja perhetilanteet ovat nykyään erilaisia, monimuotoisia, ja se asettaa myös lasten huoltajuuteen liittyen erilaisia haasteita.

Siihen liittyen vuoroasumisen huomioiminen on ensiarvoisen tärkeää myös, että meille tulee siihen lakiin myöskin selkeät pykälät, miten se käytännössä tehdään ristiriitojen vält-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

tämiseksi. Erityisen huomioitavaa on myös oikeudenkäynnin nopeuttaminen riita-asioissa. Koska tällä hetkellä riita-asioissa joudutaan odottamaan kärjäoikeuden päätöstä suhteettoman kauan ja ne tilanteet ovat perheissä raskaita sekä lasten osalta että vanhempien osalta, tämä on selkeä parannus, samoin yhteydenpito isovanhempiin ja muihin läheisiin. Se on raastavaa erossaoloa silloin, kun on oltu läheisen ihmisen kanssa tekemisissä ja yhtäkkiä hän katoaa elämästä.

Lapsen äänen kuuluminen on tärkeää kaikissa meidän yhteiskuntamme tilanteissa ja olosuhteissa, että me ajattelemme asioita lapsen näkökulmasta ja myös tässä laissa niin, että kun mietitään myöskin niitä yksityiskohtia, mietitään ne niin, että lapsen etu tulee huomioon, ja myöskin, kun on tapaamisoikeuteen ja huoltajuuteen liittyviä asioita, että me aina ajattelemme sitä, mikä on sen lapsen etu, ettei se jää vanhempien oikeuksien alle.

Sitten minä nostaisin vielä esille tämän kohdan väkivallasta. Tällä hetkellä voimassa oleva lapsenhuoltolaki ei sisällä velvollisuutta suojella lasta väkivallalta. Sitä tässä laissa nyt ehdotetaan täsmennettäväksi säätämällä huoltajien velvollisuudesta suojella lasta kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä. Tällä ehdotuksella toteutetaan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 19 artiklan mukaista velvoitetta ryhtyä muun muassa kaikkiin asianmukaisiin lainsäädännöllisiin toimiin, jotta suojellaan lasta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta silloin, kun hän on vanhempansa, muun laillisen huoltajansa tai kenen tahansa muun hoidossa. Tämä on tärkeä kohta, että se nostetaan tänne lakiin. Se koskee sitä, mitä väkivaltaa lapsi kokee perheessä, on se sitten häneen itseensä kohdistuvaa tai muuhun perheenjäsenen kohdistuvaa väkivaltaa. Väkivalta ei ole pelkästään ruumiillista, vaan vanhempien periaatteessa pitää suojella myöskin kaikelta muulta väkivallalta, mitä lapseen kohdistuu. Jos ajatellaan esimerkiksi, mitä digitaalisten välineiden kautta tulee, vanhempien velvollisuus on suojella lasta. Tästä varmaan tulee paljon semmoisia yksityiskohtia, mitä sitten valiokunnissa mietitään myöskin, että mitkä ovat ne rajat.

Arvoisa puhemies! Tämä lakiluonnos otetaan ilolla vastaan, ja se tulee tarpeeseen. Lähtökohtana ovat nimenomaan lapsen tarpeista lähtevät lapsen huoltoon tehtävät muutokset.

13.04 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Todella tämä laki on erittäin tarpeellinen. Tällä hetkellä Suomessa oleville lapsille, joilla ei ole oikeutta toiseen isovanhempaan tai tavata serkkujaan tai jotakin muuta, tämä on ihan tarpeellinen laki, mitä tehdään. Minusta on, miten sitä sanoisi, aika kummallista tai aika huolestuttavaa, että meillä on semmoisia vanhempia, jotka käyttävät lapsen etua aseena toista puolisoa kohtaan tai sitten muita kohtaan. Siksi minä haluaisin täällä kertoa yhden esimerkin, mihinkä on ajauduttu tilanteessa, missä käytetään lapsia aseina toisia isovanhempia kohtaan.

On semmoinen tilanne, että äiti ei kyennyt hoitamaan lapsia ja isä hoiti lapset ja meni monta kuukautta ilman, että äiti olisi edes käynyt tapaamassa heitä, ja kun isä menehtyi, niin sen jälkeen äiti määräsi oman äitinsä huolehtimaan näistä lapsista ja esti isän vanhempia tapaamasta näitä lapsia ja jopa esti serkkuja tapaamasta heitä. Ja kun sosiaalihuollon kanssa käytiin keskustelua, että miten tähän voidaan hakea muutosta, niin yritettiin lakiteitse saada muutosta tähän tapaamisoikeuteen, ja ainut, mikä tuli oikeudessa, oli se, että isän äiti sai valvotussa tilassa katsoa yhden tunnin viikossa. Kyllä se tuntui niin karmealta, kun tunsin vielä ne ihmiset, että kuinka huolehtivaisia he olivat lapsenlapsistaan, ja kun äiti oli tämän sorttinen, ettei pitänyt millään tavalla huolta siitä asiasta. Nyt on vieraannutettu monta vuotta isän vanhempia pois näistä omista lapsenlapsistaan. Minusta tässä kohdassa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

vielä jonkunlaista lain tarkennusta varmaan tarvitaan. Itse olen kyllä kertonut ministerille tämän tilanteen, mikä se on ollut siellä, ja minusta on hyvä, että näihin asioihin on puututtu ja tämä laki kuitenkin menee eteenpäin.

Mutta se, mihin haluaisin vielä tarkennusta, on se, että isovanhempien oikeutta tavata lapsenlapsiaan ja huolehtia heistä tarkasteltaisiin vielä enempi ja huolehdittaisiin siitä, että he pystyisivät hoitamaan näitä lapsenlapsiaan ja se olisi tasapuolista. Ja sosiaaliviranomaisille annettaisiin oikeus sitten määrätä tämä, niin että he saisivat tämän tehtävän hoitaakseen.

13.08 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Lakiesitys lasten huollosta ja tapaamisoikeudesta käsittelee tärkeitä, lapsen jokapäiväisen elämän hyvinvointia edistäviä ja lasten ja vanhempien välisiä pysyviä suhteita turvaavia seikkoja. Vuoden 2016 tilaston mukaan noin 40 prosenttia suomalaisista avioliitoista päättyi avioeroon. Eroon päättäneistä ensimmäisistä avioliitoista noin puolet oli kestänyt alle kymmenen vuotta. Vanhempien ero koskee näin suuresti myös lapsia, jotka ovat vielä päiväkotitai kouluikäisiä. Heidän asumisestaan, välimatkojen kulkemisestaan ja muusta arjestaan on eron yhteydessä päätettävä. Aina eivät erokriisin keskellä elävät vanhemmat tähän pysty niin, että lapsi voisi säilyttää läheiset suhteet molempiin vanhempiin, vaan syntyy tilanteita, joissa lapsen asuminen ja tapaamisoikeudet on ratkaistava tuomioistuimessa.

Lapsen asumisen ja tapaamisoikeuksien harkinnan täytyy aina pohjata siihen, mikä on lapsen ensisijainen etu. Lapsen edun harkinnassa on otettava huomioon lapsen ikä ja kehitystaso, ja lapsen mielipidettä on kuunneltava häntä itseään koskevista ratkaisuista. Lapsen edun toteutumisesta huollosta ja tapaamisesta on tarkasteltava muun muassa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 8 artiklan perusteella, jossa todetaan, että lapsella on oikeus säilyttää sukulaissuhteensa. Edelleen saman sopimuksen 9 artiklassa sanotaan, että erossa asuvalla lapsella on oikeus säännöllisiin tapaamisiin ja yhteydenpitoon molempien vanhempien kanssa.

Arvoisa puhemies! Pysyvän kiintymyssuhteen syntymisen kannalta lapsen on voitava asua ja elää arkea kummankin vanhemman kanssa aina, kun se on mahdollista. Monet vanhemmat ratkaisevat tämän vuoroasumisen mallilla, minkä ehtoihin ja edellytyksiin lakiehdotus sisältää tarkennuksia. Hyvä niin. Vanhemmat tarvitsevat vuoroasumisessa ja kustannusten jakamisessa oikeudenmukaisesti selkeitä pelisääntöjä arjen kysymysten ratkaisemiseen. Monien erovanhempien arkea rasittaa epäselvyys esimerkiksi matka- ja kuljetuskustannusten oikeudenmukaisesta jakamisesta, lasta tai hänen asioitaan koskevien tietojen ilmoittamisesta tai loma-aikojen viettämisestä.

Ilolla voin kertoa, että omassa kotikaupungissani Mikkelissä on eroperheiden tilanne helpottunut koulukuljetusten osalta sen jälkeen, kun kaupunki teki päätöksen maksuttomasta joukkoliikenteestä alle 17-vuotiaille peruskoululaisille. Eli vuoden jokaisena päivänä lapset voivat matkustaa kaupungin alueella maksutta linja-autoilla niin paljon kuin haluavat sekä koulu- että vapaa-ajanmatkoja. Suosittelen ratkaisua muillekin kaupungeille. Eroperheiltä niin kuin muiltakin lapsiperheiltä on tullut runsaasti kiitosta.

Arvoisa puhemies! Käytännössä eroavat vanhemmat eivät rankassa elämäntilanteessa pysty läheskään aina tekemään lapsen edun ja tarpeen mukaisia ratkaisuja. Liian monet vanhemmat ajautuvat katkeraan huoltajuusriitaan, jossa he pyrkivät vaikeuttamaan tai jopa kokonaan estämään toisen vanhemman ja lapsen tapaamista eli vieraannuttamaan lapsen muualla asuvasta vanhemmasta. Jompikumpi vanhemmista voi myös vastustaa lapsen ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

toisaalla asuvan vanhemman tapaamista ja kanssakäymistä tai pitkittää ratkaisun saamista. Pahimmillaan lapsen etu jää kokonaan sivuun ja lapsesta tulee vanhempien välisen taistelun välikappale. Jopa vuosikausia kestävien huoltajuusriitojen ehkäisemiseksi tarvitaankin selkeästi tapaamista ja huoltajuutta säätelevä laki, jotta lapsen vieraannuttaminen ja eristäminen vanhemmastaan ei pääse toteutumaan. Tämän lakiesityksen 9 §:n tuomioistuimelle antama liikkumavapaus on kannatettava.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä nostaa esiin lakiesityksen kokonaan uuden pykälän, jossa säädetään lapsen oikeudesta tavata muuta henkilöä kuin vanhempansa. Tämä uusi pykälä on erittäin tervetullut, sillä varsinkin monet isovanhemmat ovat tälläkin hetkellä huolissaan yhteyden menettämisestä lapsenlapsiinsa erotilanteessa, ja useat isovanhemmat surevat menetettyä suhdetta lapsenlapseensa. Isovanhemmat ovat monesti ennen eroa olleet lapsille hyvin läheisiä, hoitaneet heitä ja osallistuneet säännöllisesti heidän arkeensa. Eron tultua vanhemmat ovat riidan keskellä kieltäneet lasten ja isovanhempien tapaamiset ja kanssakäymisen. Tämä ei ole hyväksyttävää. Vaikka lakipykälän ei voi täysin taata lapsen ja läheisen ihmisen suhteen jatkumista, on se lapsen vanhemmille selkeä merkki siitä, että lapsen ja läheisen ihmisen suhteen katkaiseminen on väärin ja että tapaamisoikeus on nimenomaan lapsen oikeus. Ratkaisevaa on tässäkin lapsen oma mielipide, aivan kuten ministeri Häkkinen sanoi, se, haluaako lapsi säännöllistä tapaamista vai ei.

Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta on erittäin hyvä askel oikeaan suuntaan. Se voi helpottaa vanhempien arjessa pärjäämistä eron jälkeen tuomalla selkeitä säädöksiä vuoroasumiseen tai usein kiistaa aiheuttavaan tapaamisten sopimiseen. Erittäin toivottavaa olisi, että vanhemmat saisivat myös enemmän asiantuntijan neuvoja ja tukea erotilanteessa, jotta he pystyisivät tekemään lapsen edun mukaisia päätöksiä.

13.15 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä parannetaan nyt paljon nykyistä lainsäädäntöä. Lastenhuoltolain uudistaminen parantaa erityisesti lapsen oikeutta kummankin vanhemman läsnäolon turvaamiseen elämässään senkin jälkeen, kun ero on tapahtunut. Lapsenhuoltolain uudistaminen on tärkeä uudistus. Hallituksen esitys on pääosin linjassa kristillisdemokraattien tavoitteiden kanssa. Uudistus on selkeä parannusaskel nykytilanteeseen nähden, vaikka siinä edetäänkin verraten varovasti.

Kristillisdemokraatit ovat vaatineet lainsäädäntöön parannuksia jo pitkään, muun muassa uusia keinoja edistää lapsen tapaamisoikeuksien parempaa toteutumista. Tapaamisoikeuden toteutumisen varmistamiseksi ehdotetaan muun muassa sitä, että tuomioistuimen päätökseen voitaisiin tietyin edellytyksin asettaa uhkasakko. Kristillisdemokraatit ovat korostaneet prosessin aikana, että lainsäädännön lähtökohtana on oltava ensisijaisesti lapsen edun näkökulma, hänen oikeutensa kumpaankin vanhempaan ja läheisten ihmissuhteiden säilymiseen myös erotilanteessa. Siksi on tärkeää, että lainsäädännön avulla pystytään nykyistä paremmin huolehtimaan tapaamisoikeuksien toteutumisesta. Lähtökohtana tulee olla vanhempien yhteisvastuu kuljetuksista ja matkakustannuksista kaikissa tilanteissa. Jos lapsen ja etävanhemman tapaamiset kariutuvat käytännön ongelmiin, kuten kustannusten vuoksi, viranomaisten tulee neuvotella niistä vanhempien kanssa ja pyrkiä poistamaan tapaamisen esteet esimerkiksi ehkäisevän toimeentulotuen tai asumistuen määrärahoilla tai sosiaalisen lomatoiminnan mahdollisuuksilla.

Kristillisdemokraattien mielestä lainsäädännön tulee aiempaa tehokkaammin edistää lapsen kuulemistä ja osallistumista häntä koskevien asioitten käsittelyyn. Valtaosa lapsista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

elää edelleen yhdessä kodissa vanhempiensa kanssa. Kuitenkin entistä useamman lapsen elämänpiiri on vanhempien erillään asumisen ja muuttuvien perhetilanteiden vuoksi altis ristiriidoille ja tärkeiden ihmissuhteiden rikkoutumiselle. Perhemuotojen ja vanhemmuuden muuttuessa on myös lainsäädäntöä uudistettava siten, että lapsen eri kehitysvaiheissa toteutuu kokemus sekä isästä että äidistä. Lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuksiin sekä esimerkiksi vuoroasumiseen kummankin vanhemman luona liittyy monitahoisia ja käytännön elämässä vaikeita asioita. Hyvän lainsäädännön laatiminen on haastavaa, ja lakien soveltamisessa tarvitaan aina huolellista yksilökohtaista harkintaa. On hyvä, että riidattomissa asioissa vanhempien oikeudelliset sitovat ratkaisut voidaan entistä laajemmin sopia sosiaalilautakunnan vahvistamalla sopimuksella.

Nykyisin erotilanteessa lapselle voidaan vahvistaa tapaamisoikeus vain omien vanhempien kanssa. Lakiesityksessä esitetään, että tarvittaessa lapselle erityisen läheisen henkilön ja lapsen tapaamisoikeus voidaan vahvistaa oikeudellisesti sitovalla tavalla. Tällainen läheinen henkilö voi esityksen mukaan olla esimerkiksi samassa taloudessa lapsen kanssa asunut isovanhempi, sijaisvanhempi tai vanhemman entinen puoliso. Kristillisdemokraattien mielestä tämä on tärkeä muutos nykyiseen lakiin. Lapsen kannalta keskeistä on turvallisten ja kestävien aikuissuhteiden syntyminen ja säilyminen. Usein isovanhemmat ovat osa lapsen elämän merkittävää ihmissuhdeverkostoa. Myös näistä suhteista on huolehdittava. Vieraannuttaminen koskee yleensä lapsen toisen vanhemman koko sukua. Tästä syystä lakiin on syytä lisätä huoltajien nimenomainen velvollisuus vaalia lapselle tärkeitä ihmissuhteita.

Entistä useammin eroperheissä päädytään vuoroviikkoasumiseen. Lapsilisät ja perhetuudet maksetaan kuitenkin vain yhdelle vanhemmalle. Lakiesityksen mukaan jatkossakin lakiin kirjattaisiin lapsen mahdollisena asumisjärjestelynä se, että lapsi asuu vuorotellen kummankin vanhempansa luona. Tämä tieto merkittäisiin väestötietojärjestelmään, mutta jatkossakin lapsella olisi vain yksi virallinen asuinpaikka. Ehdotetut vuoroasumista koskevat säännökset eivät kuitenkaan vaikuttaisi lapsen ja perheen saamien palveluiden ja etuuksien määräytymiseen. Pidämme tätä esityksen heikkoutena. Myös vuoroasumiseen liittyvät sosiaalipalvelut ja etuudet tulisi uudistaa. Laitoin ilolla merkille, että ministeri toteaa täällä, että tähän asiaan on jo yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa etsitty ratkaisua, miten tähän voitaisiin vaikuttaa. Etuuksien ja oikeuksien määräytymisperusteisiin tulee siis saada muutoksia, ja uskon, että se vahvistaisi vanhempien sitoutumista lapsen huoltoon ja kasvatukseen tasavertaisesti.

Vieraannuttamisella tarkoitetaan usein vanhemman käyttäytymistä tavalla, joka vaikeuttaa lapsen ja toisen vanhemman vuorovaikutussuhdetta ja mahdollisesti johtaa sen katkeamiseen kokonaan. Esityksessä esitetään, että vieraannuttamiseen suhtaudutaan tuomitavasti mutta sitä ei kriminalisoida. Kuitenkin lakiin lisättäisiin säännös siitä, että vanhemman on kasvatustehtävässään vältettävä sellaista toimintaa, joka voi aiheuttaa haittaa lapsen ja toisen vanhemman väliselle suhteelle. Vanhemman vieraannuttamistaipumus voidaan ottaa huomioon tapaamisoikeudesta päätettäessä. Kristillisdemokraattien tuoreessa perhepoliittisessa ohjelmassa on linjattu, että vieraannuttaminen ja huoltokiusaaminen tulee sanktioida.

13.22 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Vielä kerran kiitokset ministerille. Kiitos myöskin tässä taustalla vaikuttaneelle Isät lasten asialla -järjestölle, tiedän, että se on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

vaikuttanut monen edustajan työhön: Kiuru, Uotila, keitä meitä kaikkia täällä on ollut tämän asian parissa.

Tässä on kerrottu paljon hyvää tästä hallituksen esityksestä. En käy toistamaan sitä, mutta alleviivaan sieltä sen strong-kohdan, ydinasian, eli sen, että tämä tosiaan parantaa lapsen oikeutta sekä äitiin että isään avio- tai avoeron yhteydessä. Molempiin sukupuoliin on lapsella oltava oikeus, sekä äitiin että isään. Sitä tämä lakiesitys tosisesti tässä nyt tekee. Lisäksi monessa puheenvuorossa täällä on kannettu huolta isovanhempien ja muiden läheisten asemasta. Tämä lakiesitys minun lukemani mukaan ottaa tämän oikein hyvin huomioon. Lisäksi täällä tulee paljon paljon muuta sellaista hyvää, mitä tässä on vuosikaudet ajettu, muun muassa tämä vuoroasuminen et cetera.

Mutta sitten puutun muutamaan epäkohtaan, kun tässä äsken, kun oli tämä debatti, särähti korvaan muutama asia.

Puhuttiin siitä, että huoltajuuskiistojen yhteydessä, edustaja Tuppurainenko se oli, on välillä tällaisia väkivaltatapauksia. Sitten Istanbulin sopimuksesta puhuttiin. Nämä ovat vakavia asioita, ja niitä ei pidä yhtään vähätellä. Mutta samalla, kun mainitaan väkivallanteot huoltajuuskiistojen yhteydessä, pitää myöskin mainita tällaiset tekaistut väkivalta- ja inestiväitteet, joita myös esiintyy huoltajuuskiistojen yhteydessä. Ne ovat osa tätä vieraannuttamista, mistä tässä on moni puhunut. Eli tehdään toisesta vanhemmasta kenties inestiväite, rikosilmoitus. Se kestää monta kuukautta, saattaa kestää vuosikausia poliisiutkinta, ja vaikka mitään ei löytyisi, niin sinä aikana lapsi on jo vieraantunut toisesta vanhemmasta. Samaten nämä väkivaltailmoitukset, että mennään kertomaan sosiaaliviranomaiselle, että nyt mies ehkä mahdollisesti kohta uhkaa väkivallalla: siitä jää merkinnät kuitenkin papereihin, että toinen osapuoli on kokenut väkivallan pelkoa, ja se on aina vaikuttanut sitten näihin huoltajuuspäätöksiin.

Eli kun puhutaan väkivallasta, joka on todellinen ja vakava ongelma, niin pitää puhua samassa yhteydessä, kun tätä lakia myöhemmin tehdään tarkemmaksi, myöskin tällaisista tekaistuista väkivaltailmoituksista, tekaistuista inesti-ilmoituksista, joilla pahimmillaan tuhotaan isän loppuelämä. Saattaa olla, että ihan tulee itsemurhatapauksia.

Sitten toinen, mikä vähän särähti korvaan, vaikka ei näin pahasti, on tämä Follo-sovittelu, mitä täällä pikkasen kehuttiin. On totta, että Follo-sovittelulla on saavutettu hyviä tuloksia, mutta näitä hyviä tuloksia on saavutettu vain ja ainoastaan niissä tapauksissa, kun molemmat osapuolet ovat olleet halukkaita sopimaan riitansa ja sopimaan siitä, miten lasta tulevaisuudessa [Puhemies koputtaa] sitten... — Aha, siellä naputellaan. Jos tulen jatamaan sinne pönttöön. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tämä Follo-sovittelu on erinomainen ollut. Tämä malli on Norjasta tullut, ja sillä on saatu paljon hyvää aikaan, mutta lähinnä vain niissä tapauksissa, joissa molemmat osapuolet, sekä äiti että isä, ovat olleet valmiita sovitteluun. Silloin tämä on tosiaan auttanut ja täällä on säästetty muun muassa oikeudenkäyntikustannuksia. Mutta jos toisen vanhemman tavoitteena on saada yksinhuoltajuus itselleen ja poistaa taapaamisoikeus toiselta osapuolelta kokonaan, niin silloin näistä Follo-sovitteluista ei ole ollut yhtään mitään apua ja on taas palattu siihen entiseen vuosikausia kestäväan oikeudenkäyntiin. Ne oikeudenkäynnit ovat sitten loppujen lopuksi olleet yhtä tyhjän kanssa sen osapuolen kannalta, kuka on halunnut taata lapselle oikeuden molempiin vanhempiin. Eli tässä kohtaa tarvittaisiin nykyistä huomattavasti tiukempaa lainsäädäntöä, vaikka tämä hallituksen esitys on jonkinasteinen askel oikeaan suuntaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

Se, mitä olisin tosiaan kaivannut, niin kuin muutama puhuja tässä sanoi, on tämä vieraannuttamisen tarkempi määrittäminen ihan sinne pykälätasolle. Minä vertaan sitä tässä nyt vainoamiseen. Semmoinen käsite on ollut kuin vainoaminen, jota ei aikanaan ollut kielletty ja kriminalisoitu mutta joka nyttemmin, olisiko siitä joku vajaa kymmenen vuotta, saatiin kiellettyä. Ei sitäkään ollut aiemmin mitenkään määritelty ja puhuttiin, että on muka vaikea määritellä, mutta se yksinkertaisesti vain määriteltiin pykälätasolle saakka ja sitten todettiin, että nyt tämä tämmöinen toiminta on vainoamista ja se on tästä eteenpäin kiellettyä. Samalla tavalla voitaisiin tämä vieraannuttaminen tehdä myöskin. Ihan yksityiskohtaisesti määriteltäisiin se, minkälainen toiminta on vieraannuttamista, ja sitten kiellettäisiin, määriteltäisiin pykälät ja näin. On hyvä, että täällä on tällaista uhkasakkoa ja näinpäin pois, mutta sanotaanko näin, että se ei vielä riitä.

Toinen pieni puute on, ainakin nykytilanteessa — ja toivon, että valiokunta käsittelysään ottaa tämän huomioon — niiden viranomaisten, ketkä ovat vastuussa, kouluttaminen, samoin sen vastuun määrittäminen, kenelle viranomaiselle mikäkin tehtävä kuuluu näissä tapauksissa. Nyt monet vanhemmat ja samalla myöskin sitten lapset, jotka ovat tämän vieraannuttamisen uhreja, kokevat, että kukaan ei ota vastuuta, ei lastenvalvoja, ei sosiaaliviranomainen, ja jos ei Follokaan onnistu, sitten taas ollaan oikeudessa.

Eli on paljon vielä korjattavaa, mutta pääsääntöisesti tämä on erinomaisen hyvä lakiesitys hallitukselta.

Sitten näitä sosiaaliturvaan, elatusavun epäoikeudenmukaisuuteen liittyviä seikkoja ei nyt tässä juuri ole, mutta ehkä ne ovat sitten seuraavan tasa-arvotaistelun aihe. — Kiitoksia.

13.28 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jossakin suomalaisessa kappaleessa todettiin, että ”mitä tänne jää jäljelle, kun mä lähdän täältä”, ja varmasti meistä jokainen kansanedustaja miettii aina välillä sitä, mitä meidän työstämme — kuka täällä sitten minäkään aikaa on — jäljelle jää. Äkkiseltään voi ajatella, että jostakin vaalikaudesta jää mieleen joitakin merkittäviä talouspoliittisia ja EU-poliittisia päätöksiä, yrittäjävähennyksiä, kikyjä ynnä muita, mutta rohkenen, puhemies, väittää, että tämä esitys, jota tällä hetkellä käsittelemme, tämä uusi laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, tulee olemaan niitä jälkiä, mitä meistä jäljelle jää tältä kaudelta, koska, niin kuin tiedämme, tämä lainsäädäntö on erittäin iäkäs, tämä on 80-luvun alusta ja tämä on sellaiselta ajalta, jota ei enää ole, kun yhteiskunta on paljon sen jälkeen muuttunut moneen suuntaan, ja tämä on sellainen laki, jota käytetään ja joka vaikuttaa erittäin paljon hallinnossa, oikeuslaitoksessa ja ennen kaikkea lukuisten tavallisten suomalaisten elämässä.

Tämän käsiteltävän lakiesityksen merkittävyttä suomalaisten ihmisten arjessa kuvaavat määrät: Viime vuonna 48 419 sopimusta suomalaisissa sosiaalitoimissa vahvistettiin lapsen huollosta ja tapaamisesta, ja viime vuonna, valitettavasti, käräjäoikeudet joutuivat ratkaisemaan 3 200 tapausta koskien näitä lapsiasioita, ja tämä kuvaa, miten merkittävästä ja valtavasta asiasta tässä on kysymys. Voi sanoa, että tässä on meidän oikeusjärjestyksen ja meidän yhteiskuntajärjestelmän kivijalkalaki, että tällä hetkellä on käsittelyssä sellainen perussäädös, joka tosiaan tulee pitkän aikaa vaikuttamaan.

Haluan lausua vielä tässä varsinaisessa puheenvuorossanikin erittäin lämpimät kiitokset hallitukselle siitä, että Sipilän hallitus on tämän saanut aikaiseksi. Tämähän perustui hallitusohjelmakirjaukseen, joka kolme vuotta sitten tosiaan hallitusohjelmaan kirjattiin, kun Sipilän hallitus lähti liikkeelle. Toki erityiskiitokset asiaa esittelevälle oikeusministeri Ant-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

ti Häkkäselle, mutta haluan myös kiittää tässä perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikkoo. Sosiaali- ja terveysministeriö on yhdessä, voisiko sanoa, käsi kädessä oikeusministeriön kanssa valmistellut tätä esitystä, ja tämä asia jos mikä on sellainen, missä meillä ei ole varaa ministeriöissä ja valtionhallinnossa mihinkään siiloihin, niin että oikeusministeriö ja tuomioistuimet elävät omaa elämäänsä ja pyörittävät lapsia tietyllä tavalla ja sitten sosiaalipuoli eläisi omaa elämäänsä, vaan nämä täytyy sovittaa yhteen. Siinä, missä tämä nykyinen hallituksen esitys on, voisiko sanoa, vähän tämmöistä kovaa lainsäädäntöä, kova paketti, niin sen ohella on sitten myös sosiaali- ja terveysministeriö tehnyt toimenpiteitä, mitenkö esimerkiksi neuvoloissa pystyttäisiin erotilanteessa sovittelemaan ja myös ennen kaikkea ennalta ehkäisemäänkin vähän niitä avioeroja.

Arvoisa puhemies! Tämä uusi lakiesitys lähtee sen vanhan huolto- ja tapaamislain taivon siitä, että kaikista tärkein asia on lapsen etu. Lapsen etu on tässä lainsäädännössä se ensisijainen periaate, minkä tulisi toteutua.

Voi myös todeta, että tämä uusi lakiesitys toteuttaa sukupuolten välistä tasa-arvoa huomattavasti paremmin kuin aiemmin. Kyllähän se totuus, niin kuin täällä hyvät kollegat ovat monissa puheenvuoroissa todenneet aiemmin, on se, että valitettavasti isät ja miehet ovat jääneet alakynteen näissä keskusteluissa siitä, mitenkö ne lapsen asumis- ja tapaamisjärjestelyt tehdään, ja ihan, voi sanoa, sellaista jopa sukupuolista syrjintää on tässä jonkin verran tapahtunut käytännön toiminnoissa, mutta onneksi yhteiskunta menee myös hyvään suuntaan, ja tässä mennään hyvään suuntaan.

Merkittävänä uudistuksena voidaan pitää myös sitä, että vuoroasuminen, käytäntö, jota aika paljon jo nyt käytännössä on vanhan lain puitteissa tehtykin, kirjataan sinne lakiin ihan viralliseksi termiksi, oikeudelliseksi termiksi, mitä tämä vuoroasuminen on ja minkälaisia pelisääntöjä siinä on.

Itse pidän todella isona ja tärkeänä asiana sitä, että nyt tunnustetaan ensimmäisen kerran meidän oikeusjärjestyksessämme auki se, että lapsella on erittäin läheisiä suhteita myös muihin kuin isään ja äitiin, niihin biologisiin vanhempiin, ja että myös suhteet isovanhempiin — paappaan, mummaan, ukkiin, ammaan, mikä se nimi sitten milloinkin on — ovat erittäin tärkeitä. Sekin voi olla tosi traumaattista ja repivää, jos sitten erotilanteessa tulee sellainen tilanne, että niistä isovanhemmista joudutaan eroon ja sitten katkeaa niitä sukulaisuussuhteita. Myös muu läheinen henkilö kuin isovanhempi voi olla sellainen henkilö, johon sitten lapselle voidaan vahvistaa tapaamisoikeus.

Varmasti meille kansanedustajille yksi merkittävimpiä kansalaisten ja äänestäjien yhteydenottoaiheita ovat nämä riidat ja erimielisyydet ja, voisiko sanoa, jopa tragediat, mitä liittyy lapsen huoltoon ja tapaamisoikeuteen ja tällaisiin vieraannuttamisilmiöihin, joita edustaja Eerola tuossa minusta todella hyvin kävi läpi, ja olen hyvin pitkälti näistä kysymyksistä hänen kanssaan samaa mieltä. Itsekin olen saanut palautteita — voisiko sanoa semmoisia palautteita, että ne nostavat palan kurkkuun — isovanhemmilta, jotka ovat kertoneet niistä tilanteista, kun sitten omalla lapsella on liitto päättynyt tai parisuhde päättynyt eroon ja sitten ei enää niitä lapsenlapsia pysty kohtaamaan. Väitän, että tässä nyt hallitus ja me kansanedustajat teemme todella hienoa työtä, että me saamme tämän arjen epäkohdan ihan oikeasti korjattua, ja toivon, että sitten asiasta vastaavat valiokunnatkin tämän vielä tarkalleen käyvät läpi, että todella nämä isovanhempien ja muiden läheisten henkilöiden kuin huoltajien tai vanhempien tapaamisoikeudet toteutetaan sellaisella todellisella tavalla.

Haluan jälleen, toisen kerran tässä puheenvuorossa kehua kollegaa, edustaja Eerolaa, tuosta hyvästä puheenvuorosta. Tämä vieraannuttamisilmiö pitää ihan paikkansa, ja se,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

millä tavalla sosiaalitoimea, poliisia ja oikeuslaitostakin käytetään ihan, voi sanoa, oikeuden väärinkäyttönä ja tällaisena häikäilemättömänä pelinä, pitää paikkansa. Olen lakimiehenä törmännyt tällaisiin ilmiöihin itsekin, ja vieraannuttamiseen otetaan nyt kyllä otetta tässä lakiesityksessä ja sekin myös tunnistetaan ilmiönä. Siellä on pakkokeinoja estää sitä sellaista kiusantekoa, jos vanhemmat eivät pääse sitten tapaamaan omaa lastaan, ja tämä on hyvä liike oikeaan suuntaan. Totta kai on varmasti syytä valiokuntakäsittelyssä vielä pohdita, tuleeko tätä jollakin tavalla kiristää.

Mutta, arvoisa puhemies, kun käsitellään sellaisia ihmiselämän traagisia tilanteita, [Puhemies koputtaa] että suhde päättyy ja perhe hajoaa, kyllähän tärkeintä olisi se, että me saisimme sovinnollisuutta lisättyä. Tällä hetkellä ilmeisesti puolet avioliitoista päättyy eroon, ja tietysti jos sitä voidaan ehkäistä, se olisi hieno asia, ja ennen kaikkea tärkeintä olisi, että tämmöisiä riitoja ei edes puhkeaisi. [Puhemies: Aika!] Arvoisa puhemies, sen nyt totean vielä ennen kuin lähdän kesälaitumille tässä — vähän niin kuin koulusta — että itsekin olen ollut joitakin kertoja mukana tällaisissa oikeudenkäynneissä ja Follo-sovitteluissakin näissä jutuissa ja olen siinä miettinyt, että onko tämä todellakin sellainen asia, että Antti-poika, 28 v, on oikea henkilö lainkaan tätä hoitamaan, ja olen ajatellut, että ei se niin ole, [Puhemies: Aika!] vaan kyllä nämä pitäisi pystyä sovittelemaan psykologian ja sosiaalitoimen keinoin.

13.36 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! On tosi tärkeää, että meillä on tänään käsittelyssä lähetekeskustelussa tämä hallituksen esitys laiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Ensinnä, vielä kiitos oikeusministeri Häkkäselle ja oikeusministeriön virkahenkilöille tästä valmistelusta ja hyvästä ja vuorovaikutuksellisesta prosessista lainsäädännön valmistelussa. Tässä on taustalla myöskin hallitusohjelmakirjaus, jota tämä kokonaispaketti nyt toteuttaa.

Uudistuksen tavoitteena ja keskiössä on lapsen etu ja sen parantaminen ja tietenkin sitten myöskin lainsäädännön ajantasaistaminen vastaamaan vallitsevia, nykyisiä perheolosuhteita.

Useimmiten lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta sovitaan sosiaalilautakunnan vahvistamassa sopimuksessa, ja viime vuoden osalta näitä sopimuksia tehtiin 48 419 kappaletta ja käräjäoikeuksissa tapauksia ratkaistiin noin 3 200. Jos ajatellaan, että jokainen sopimus koskettaa täysin suoraan vähintään kolmea ihmistä mutta monesti myöskin suoraan kymmeniä ihmisiä, välillisesti jopa useita kymmeniä ihmisiä, niin asia koskettaa jopa puolta miljoonaa ja suuremmassa mittakaavassa jopa miljoonaa suomalaista. Ei ole siis pienestä asiasta kyse. Kyse on isosta asiasta, johon muutenkin liittyy henkistä hyvinvointia ja sen turvaamista, että lapsilla on mahdollisuudet turvalliseen ja luottamukselliseen kasvatusympäristöön, oikeus varhaiskasvatukseen ja opetukseen ja oikeus olla näitten asioiden piirissä riippumatta siitä, kumman vanhemman luona lapset asuvat.

Tässä keskustelun aikana ollaan salin molemmilta puolilta ja kaikilta puolilta oltu hyvin yksimielisiä siitä, että tämä uudistus on tarpeellinen, ja lainsäädännön päivitykselle on ollut pitkän aikaa jo tarve. Yli 30 vuotta vanhasta lainsäädännöstä kaikkienensa on kyse. Tässä oli hyviä puheenvuoroja kollegoilla, muun muassa edustaja Kulmalalla vanhemman oikeudesta vanhemmuuteen vaikeissakin tilanteissa ja edustaja Laiholla eri asioiden huomioimisesta. Sitten kiitän myöskin edustaja Eerolaa tästä vieraannuttamisen käsittelystä, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

jätänkin sen käsittelyn omasta puheenvuorostani pois, ja sitten myöskin kiitän edustaja Kurvista sovittelun merkityksen ja ennalta ehkäisevien toimien käsittelystä.

Mutta muutamat asiat noston, mitkä ovat hyviä ja mitkä tässä laissa nyt sitten paremmin huomioidaan:

Tämän vuoroasumisen osalta lakiin ehdotetaan säännöksiä, joiden mukaan vanhemmat voivat sopia tai tuomioistuini voi tilanteessa päättää, että lapsi asuu vuorotellen molempien vanhempiensa luona. Nykyäänhän tätä jo toteutetaan niin sanottuna laajana tapaamisoikeutena. Mutta epäoikeudenmukaiseksi on koettu, että toinen vanhemmista on niin sanotusti vain tapaava vanhempi, vaikka lapsi tai lapset asuvat lähes yhtä paljon molempien vanhempien luona. Tässä on myöskin se, että vuoroasuminen otettaisiin myös elatuslaissa huomioon ja vuoroasumistilanteissa toinen vanhemmista voisi olla velvollinen maksamaan elatusapua vanhempien elatuskyvystä riippuen.

Sitten tärkeätä on myös tämä lapsen yhteydenpito isovanhempiin ja muihin läheisiin. Lainsäädäntöä tarkistettaisiin niin, että laista ilmenisi nykyistä selvemmin huoltajan tehtävä vaalia kaikkia lapselle tärkeitä ihmissuhteita, kuten suhteita isovanhempiin. Lakiin ehdotetaan myös uutta säännöstä, jonka mukaan lapselle voitaisiin vahvistaa oikeus tavata hänelle läheistä henkilöä, kuten isovanhempaa tai jotakuta muuta erityisen läheistä ihmistä.

Sitten myöskin hyviä asioita, mitä tulee tähän lapsen osallistumiseen: Lakiin ehdotetaan useita säännöksiä, joiden tavoitteena on vahvistaa lapsen oikeutta saada äänensä kuuluville ja osallistua häntä koskevien asioiden käsittelyyn, muun muassa täsmällisemmät säännökset lapsen mielipiteen selvittämisestä lastenvalvojan luona, sosiaaliviranomaisen selvityksen yhteydessä ja tuomioistuimessa sekä tuomarin mahdollisuus käyttää lapsen kuulemisessa apuna asiantuntija-avustajaa.

Myöskin muutamia tarkennettavia asioita tähän isoon pakettiin varmasti tulee, ja niitä sitten pohdimme lakivaliokunnassa puheenjohtaja, kollega Tolvasen johdolla, ja niihin myöskin sitten tarvitaan paneutumista. Lainsäädäntö ei tietenkään voi kaikkia asioita ratkaista, mutta se luo edellytykset ja puitteet sille, että pystyttäisiin asioita ratkaisemaan so- vussa — varsinkin kun on kyse lapsista, niin silloin kun mennään tuomioistuinkäsittelyyn, niin myöskin mahdollisimman ripeästi ja nopeasti.

Omakohtainen kokemus tähän loppuun. Vanhempani ovat tosiaan eronneet jo yli 30 vuotta sitten ja niin sanottujen vanhojen lakien aikaan. Monelle olen antanut sen ohjeen, että kaikkein tärkeintä on nimenomaan se, että se keskinäinen kunnioitus säilyy. Ja sitähan me emme voi lainsäädännöllä taata, mutta tietenkin se, että on näitä erilaisia sovittelutilanteita ja myöskin ohjataan lapsia ja perhettä huomioimaan erilaiset elämäntilanteet, on myöskin sitten sen lainsäädännön edellytys. Tärkeintä on kuitenkin nimenomaan se, että vanhemmat kykenevät olemaan aikuisia ja keskustelemaan siinä yhteydessä niistä asioista, jotka kuuluvat vain aikuisten pöytiin, ja lapsia ei käytetä missään tilanteessa niin sanottuna pelinappulana.

13.42 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Aloitan samalla asialla kuin tuon oman debattipuheenvuoronikin, että vaikka tässä lainsäädännössä nimenomaan lähdetään tästä lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, niin kuitenkin yhteiskunnassa pitäisi tänä päivänä paljon enemmän tehdä sen eteen, että avioeroja ei ylipäättänsä tulisi, ja erityisen tärkeää se on silloin, kun lapset ovat vielä pikkulapsivaiheessa. Silloin monta kertaa, voisiko sanoa, ihan sellaiset kiireen ja stressin ja kenties työn ja perheen yhdistämisen paineet saattavat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

olla niitä, jotka vanhempia ovat sitten ajamassa erillensä. Jotenkin ajattelen, että semmoinen hyvä perhepolitiikka ja esimerkiksi vaikkapa kuntien perheisiin tarjottava kotiapu saattaisi olla semmoinen asia, mikä olisi ennalta ehkäisemässä niitä, lainausmerkeissä, niin sanottuja turhia eroja, ja tietenkin sitten siinä tilanteessa, kun siihen avioeroprosessiin on lähdetty, vielä perheneuvonnan saaminen. Tiedän, että on esimerkiksi kirkon tarjoamaa perheneuvontaa, mutta sinne on äärimmäisen vaikea päästä, ja jonot ovat pitkiä. Siinä mielessä tätä puolta, jos mitä, kannattaisi käyttää yhteiskunnassa vielä enemmän sen eteenpäinviemiseksi, että näitä avioeroja voitaisiin ennaltaehkäistä.

Mutta sitten kun on käynyt se tilanne, että avioeroon on päädytty, silloin on tietenkin kaikkein tärkeintä lähteä siitä lapsen edusta ja miettiä, millä tavalla pystytään huolehtimaan siitä, että lapselle toteutuu se mahdollisuus molempiin vanhempiin, niin isään kuin äitiinkin, ja sitten toisaalta myöskin niissä muissa tärkeissä lähisuhteissa, mitä lapsella on, lähdetään sieltä lapsen edun näkökulmasta. Kyllä todellakin, niin kuin edustaja Talvitie sanoi oman puheenvuoronsa lopussa, on tärkeää, että näissä tilanteissa vanhemmat pysyvät ”aikuisina” eli että lapsesta ei tehdä minkäänlaista välikappaletta, ehkä omien tunteitten, turhautumisten tai muitten sellaisten purkamisen reittiä, että todellakin pystytään järkevästi sopimaan esimerkiksi näistä lapsen tapaamisista ja huoltajuuteen liittyvistä asioista.

Tässä lainsäädännössä on nyt äärimmäisen paljon sellaisia asioita, joilla pyritään juuri näihin asioihin puuttumaan, ja tietenkin nämä käytännön ongelmat esimerkiksi tässä vuoroasumisessa ovat varmasti vielä sellaisia, että siihen tarvitaan sitten paitsi vanhempien hyvää tahtoa myöskin esimerkiksi sosiaalipuolelta hallinnonalojen kattavaa tarkastelua, millä tavalla huolehditaan siitä, että koulukyydit ja terveydenhuolto ja vastaavat asiat tulevat sitten järjestettyä.

Täällä on myöskin nostettu vielä esille tämä vieraannuttamisasia, ja tässä toivon, että vielä valiokunnassa katsotaan tarkasti sitä, että voi olla, että avioero tapahtuu siinä vaiheessa, kun lapsi on vielä ihan vauva ja näitä niin sanottuja läheisiä ihmissuhteita ei ole vielä kerennyt muodostua, [Puhemies koputtaa] mutta isovanhemmilla kuitenkin olisi mahdollisuus olla sitten lapsen isovanhempina siitä huolimatta, että avioero on tapahtunut. Toivon, että tähän erityisesti valiokunnassa vielä kiinnitetään huomiota.

13.46 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käytetty monia oikein hyviä puheenvuoroja tästä hyvin tärkeästä esityksestä, ja on hyvä asia ja kiitokset vielä siitä, että tämä on tullut käsittelyyn. Valiokuntakäsittelyssä on varmasti syytä vielä arvioida ja tarkentaa joitakin asioita esityksessä.

Tästä vuoroasumisesta ja siihen liittyvistä kysymyksistä: Jatkossa tavoitteena varmasti tulee olla huolehtiminen siitä, että sosiaalietuudet koskettavat molempia vanhempia. Tähän tulee puuttua jatkossa.

Vieraannuttamisesta on käytetty monta puheenvuoroa. Se on saatava tavalla tai toisella kitkettyä, eikä vain niin, että vieraannuttaminen saataisiin kitkettyä, vaan jo siinä alkuvaiheessa se otettaisiin esille eri toimijoiden toimesta niin, että saataisiin ennaltaehkäistyä se. Ja tähän liittyen ajattelisin myös, että tätä määritelmän tarkentamista varmaan valiokunnassa olisi hyvä ottaa esille.

Meillä KD:n uudessa ohjelmassahan tämä vieraannuttaminen on sanktioitu, mutta niin kuin sanoin jo tuossa aiemmin, ei vain niin, että sitä sanktioitaisiin, vaan pyritäisiin huomioimaan vieraannuttamisen mahdollisuus terveydenhuollossa, koululaitoksissa sillä ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

valla, että saataisiin se ennaltaehkäistyä. Eli tähän liittyen paitsi sosiaalitoimessa myös terveydenhuoltajien keskuudessa, kouluissa, päiväkodeissa, kaikissa niissä tahoissa, joissa lapset ja nuoret toimivat tai ovat läsnä samoin kuin vanhemmat, tavallaan pitäisi olla herkillä korvalla ja nostaa tätä asiaa sillä tavalla esille, että saataisiin se ennaltaehkäistyä, jotta sitä ei esiintyisikään. Tai jos on viitettävä siitä, että sitä esiintyy, niin siihen puututtaisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja riittävän napakasti.

Sitten se, mitä toivoisin, että tässä esityksessä tulisi paremmin esille, on nimenomaan isovanhemmat, isovanhemmat selkeämmin ja tapaamisoikeudet heille. Biologiset isovanhemmat ovat varmasti jo biologisesti erityisen läheisiä. Haluaisin tässä nostaa esiin, että useasti sitten, kun perheessä lapset ovat pieniä, 2-, 3-, 4-vuotiaita, ja isovanhemmat kaukana, niin välttämättä ei ole ehtinyt syntyä sellaista läheistä suhdetta. Isovanhempien rooli useasti nousee tämmöisissä tapauksissa esiin, kun lapset ovat kouluikäisiä, ja niitä mummoissa, ukkilassa käyntejä tulee siinä vaiheessa enemmän. Eli siinä mielessä isovanhemmat ja heidän erityinen asemansa läheisinä — toivoisin, että se nostettaisiin esiin.

Sitten vielä yksi asia: lapsen etu tietysti tarvitsee olla kaikessa mutta myös biologisen isän oikeus. Tänä päivänä on monenlaisia perheitä ja monenlaisia järjestelyjä. [Puhemies koputtaa] Ydinperheen toivoisi olevan vahvemmilla jatkossa, mutta valitettavasti [Puhemies koputtaa] tulee myös niitä, että biologinen isä on sivuutettu ja uusperhe jatkaa elämää — sen biologisen isän oikeudet myös.

13.49 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Jo oli aikakin — hienoa, että saamme käsitellä tätä esitystä. Tässä on paljon hyviä asioita, ja haluan kiittää edustaja Eerolaa, joka on jo hallitusohjelmassa antanut vahvan panoksen tähän vieraannuttamisosioon.

Tässä laissa ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joiden mukaan vanhemmat voivat sopia tai tuomioistuin voi päättää, että lapsi saa asua vuorotellen kummankin vanhempansa luona. Uutta olisi myös se, että lapselle voitaisiin vahvistaa oikeus tavata hänelle erityisen läheistä henkilöä, ja tähän isovanhempien oikeuteen edustaja Tanus otti jo kantaa. Tässä lisäyksessä tulee selkeäksi, että isovanhempien asema vahvistuu, mutta miten se sitten toteutuu arjessa? Kun me säädämme lakeja, niin sitten arjessa huomaamme, millä tavalla oikeus toteutuu ja millä tavalla tämä laki palvelee isovanhempia ja kansalaisia.

Haluan kertoa erään esimerkin tässä: Erään isovanhemman oma tytär meni naimisiin miehen kanssa, joka ilmeisesti oli hyvin luonnehäiriöinen. Sitten tuli avioero. Hänen oma tyttärensä masentui moneksi vuodeksi, ja siinä kävi niin, että koska oma tytär oli masentunut, omalla tyttärellä ei ollut voimia pitää huolta siitä, että myös isovanhempi olisi pystynyt pitämään yllä läheistä ja vakiintunutta suhdetta omien lastenlastensa kanssa — siinä on jopa useampi lapsi. Ja sitten on käynyt vielä niin, että tämä masennus päättyi ikävällä tavalla, tytär on tästä elämästä jo poistunut, ja nyt isovanhempi ei edes tiedä, missä nämä lapset ovat, hänellä ei ole tiedonsaantioikeutta tähän.

Siis eri asia vielä on se, että jollakin on tapaamisoikeus, kuin se, että sinulla on oikeus yrittää luoda suhdetta esimerkiksi lähettämällä joulukortti tai soittamalla. Tietenkin ymmärrän, että on tapauksia, milloin pitää olla turvakielto-osoitteita ja muita, mutta jos kysymyksessä on isovanhempi ja lastenlapsi ja lastenlapsi hyötyisi tästä läheisestä suhteesta — tämä olisi lapsen etu — niin minun mielestäni pitäisi nyt tarkentaa tätä esitystä vielä niin, että me laitamme sinne lisäyksenä tiedonsaantioikeuden.

Aion viedä terveisiä tälle kyseiselle isovanhemmalle tästä esityksestä. Katsotaan, millä tavalla oikeus hänen ja monen muun ihmisen kohdalla toteutuu. Mutta toivoisin, että nyt

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

tähän esitykseen voitaisiin jo saada tarkennus. Ymmärrän tietenkin myös, että uusia esityksiä tulee vielä myöhemmin, mutta toivoisin, että lakivaliokunta tätä pohtisi.

13.52 Kari Uotila vas: Arvoisa puhemies! Ihan paikaltani lyhyesti, kun nuo ryhmäkoukukset painavat päälle.

Täällä on käytetty erittäin hyviä puheenvuoroja. Isot laivat kääntyvät hitaasti. Muun muassa isyyslain uudistaminen, joka saatiin maaliin viime kaudella, oli pitkä prosessi: vanhentunut isyyslaki, jossa muun muassa biologisen isän oikeuksia parannettiin, saatiin maaliin. Kiitän tässä yhteydessä myös niitä edustajia, edustaja Eerolaa, edustaja Pauli Kiurua ja muitakin, jotka ovat tässä pitkässä prosessissa olleet mukana, että tämä on tässä vaiheessa, niin kuin jo tuossa debattivaiheessa myös hallitusta kiitin, että tämä täällä käsittelyssä on.

Tästä vieraannuttamisesta haluaisin vielä sanoa sen, että sanoin silloin isyyslain keskustelun yhteydessä — isyyslakiprosessihan lähti ex-jääkiekkoilija Mikael Jämsäsen tapauksesta, nimenomaan biologisen isän oikeudettomuudesta, ja pitkän prosessin jälkeen isyyslaki uudistettiin — että lapsen menettäminen vaikkapa liikenneonnettomuuden kautta on pahinta, mitä voi oikeastaan tapahtua. Mutta ihminen on sellainen, että aika tasoittaa surua ja auttaa unohtamaan. Mutta kun lapsen menettää ja tietää, että se lapsi on olemassa mutta siihen ei saa pitää kontaktia, sitä ei saa rakastaa, siitä ei saa huolehtia, niin se on vielä raskaampaa, koska aika ei tasoita sitä surua, koska tietää, että se lapsi on olemassa mutta on menettänyt sen lopullisesti. Sen vuoksi pidän kyllä erittäin tärkeänä, että tämä vieraannuttamisasia etenee nyt tässä jollain tavalla, mutta varmasti lakivaliokunnan kyllä pitää hyvin tarkkaan miettiä, voitaisiinko ottaa rohkeampia askeleita. Kysymys on ennalta ehkäisevästä hommasta. Niin kuin lainsäädännössä yleensäkin, eihän lakeja noudateta sen vuoksi, että pelätään automaattista kiinnijäämistä tai vankilatuomiota, vaan lakeja noudatetaan sen takia, että on tullut moraalinen velvoite noudattaa niitä. Silloin esimerkiksi vieraannuttamisen kriminalisointi johtaa siihen moraaliseen, ennalta ehkäisevään vaikutukseen, ja se on minun mielestäni se tärkein tavoite, joka sillä pitää olla.

13.54 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! On hienoa, että meillä on täällä nyt laki, joka tuntuu nauttivan laajaa yhteisymmärrystä ja tukea salin kaikilta laidoilta.

Ehkä nostan tästä hallituksen esityksestä esiin yhden asian, joka ainakin omassa lähipiirissäni on ollut ehkä se hankalin asia, ja se on nimenomaan tämä vanhempien eriarvoisuus, vaikka tapaamista lapsen kanssa olisi käytännössä yhtä paljon. Eli tähän asti ja edelleen tällä hetkellä on ikään kuin lähivanhempi ja etävanhempi, ja se monesti johtaa siihen tilanteeseen, että etävanhemman oikeudet ovat käytännössä melko paljon heikommät, ja valitettavasti myös on johtanut tilanteisiin, joissa lapsi siitä tilanteesta kärsii. Tämä epäkohta tässä laissa nyt monen muun asian ohella korjataan.

Kuitenkin, kuten täällä moni on todennut, tietenkin toivottavaa olisi se, että tällaisiin haasteisiin ja riitoihin siitä, kenellä on oikeus lasta tavata ja olla lapsen kanssa, ei jouduttaisi. Mutta todellisuutta tietysti on se, että moni avioliitto tai liitto, jossa lapsi on syntynyt, tai parisuhde, johon lapsi on tullut, ei kestä, ja niihin tilanteisiin meillä on oltava sellainen lainsäädäntö, joka parhaalla mahdollisella tavalla takaa lapsen oikeudet, ja lapsen parhaaksi katsotaan jokainen tilanne.

Vielä oikeastaan tuosta vieraannuttamisesta: Ymmärrän, että lakivaliokunnalla on tässä haasteellinen tehtävä, pitäisikö sitä vielä täsmällisemmin pyrkiä määrittelemään. Varmasti kuitenkin on sitten niin, että jokainen vanhempi siinä tilanteessa, jos tällainen ikävä eroti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

lanne eteen tulee, ajattelee toimivansa lapsensa parhaaksi, vaikka ei sitä käytännössä tekisikään. Sen vuoksi myös tässä lakiesityksessä on ihan hyvin kirjattu se, että myös näissä huoltajuuskysymyksissä punnitaan sitä, onko vanhempi tosiasiallisesti kykenevä punnitsemaan sitä lapsen etua omien, ehkä ristiriitaistenkin, tunteiden sijaan.

Toivonkin tälle lakiesitykselle myönteistä ja hyvää käsittelyä, tietysti myös perinpohjaista käsittelyä vielä lakivaliokunnassa. Ja varmasti saamme tämän lain sitten tänne saliin takaisin syksyllä.

Puhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Tanus. — Tämä täysistunto keskeytetään tasan kello 14, mutta katsotaan, ehditäänkö viedä tämä loppuun vai keskeytetäänkö tämän asiakohdan käsittely. — Mutta nyt edustaja Tanus.

13.57 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Multala nosti hyvin esiin sen, että varmasti useimmat vanhemmista ajattelevat toimivansa lapsen edun mukaisesti siinä kriisitilanteessa, mutta monta kertaa jälkeenpäin vanhempien kanssa keskustellessa monet sanovat, että ehkä siinä olisi voinut tai olisi pitänyt toimia toisin.

Edustaja Uotila nosti hyvin täällä esiin isien tärkeyden. Isät ovat todella tärkeitä. Itse teen työtä enimmäkseen naisten kanssa, ja joskus sydän on kyllä kylmänä, kun kuuntelee, kuinka monet naiset ja äidit ajattelevat olevansa kaikkivoipaisia ja ikään kuin työntävät isät pois. Isät ovat todella tärkeitä.

Vielä näistä isovanhemmista: monta kertaa siinä perheen kriisiprosessissa, itse asiassa jo siinä vaiheessa, kun suunnitellaan tai mietitään eroa tai ollaan riidoissa, isovanhemmat voivat olla erittäin tärkeässä roolissa tuoden sitä turvaa, läheisyyttä ja rauhaa sille kasvalle, kehittyvälle lapselle tai nuorelle.

Toivoisin, että tässä valiokunta kun käsittelee tätä esitystä, myös kiinnitettäisiin huomiota ja nostettaisiin esille riittävät resurssit näihin perhetukikeskuksiin, psykologipalveluihin ja muihin tällaisiin palveluihin, eli että voitaisiin tätä puolta vahvistaa yhteiskunnassa jo ennen kuin perhe on äärimmäisessä kriisissä, ennen kuin ollaan erossa tai ehkä asumuserossa. Myös se olisi lasten etu, että niin isän ja äidin, vanhempien, kuin isovanhempien mahdollisuus saada niitä tarvittavia tukia olisi jatkossa riittävä.

Puhemies Paula Risikko: Ehditään ottaa vielä yksi puheenvuoro.

13.59 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Uotila puhui hyvin vieraannuttamisesta ja sen puuttumisesta lakitasolla tästä esityksestä. Kuten sanoitte, ne sanktiot eivät ole se juttu. Esimerkiksi Brasiliassa vieraannuttaminen on lakitasolla määritelty ja se on erittäin vahvasti sanktioitu. Siellä on muistaakseni mahdollista antaa jopa 10 vuoden vankeustuomio vieraannuttamistapauksissa. Se kuulostaa todella hurjalta, ja en itsekään näe, että se olisi kenenkään etu, että tällaiseen mennään. Mutta kyllä sen olisi hyvä siellä pykälässä olla määritelmänä, ja joku viesti siitä täytyy lähteä, koska lait kertovat yhteiskunnan arvoista ja vieraannuttaminen on ilmiönä jotain sellaista, että sitä pitää pyrkiä yhteiskunnan ehkäisemään. Ja mikä on se keino, millä sitä ehkäistään ja millä se viesti lähetetään? Lainsäädäntö on se keino.

Kehotan, toivon, että valiokunnassa voidaan vielä katsoa niitä maita ja niitä esimerkkejä, joissa tämä on onnistuttu laittamaan lakiin. Niin kuin edustaja Eerola sanoi, vainoami-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 76/2018 vp

nen on Suomessa onnistuttu määrittelemään, niin että ei se vieraannuttamisen määrittelykään varmaan ylivoimaista ole.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

Puhemies Paula Risikko: Asiat 5—10 siirtyvät käsiteltäviksi suullisen kyselytunnin jälkeen. Täysistunto keskeytyy, ja sitä jatketaan kello 16.

Täysistunto keskeytettiin kello 14.01.

Täysistuntoa jatkettiin kello 16.00.